

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLI • CIJENA: 2 €

SVETOHRA NIŠTE
od 8. rujna do 5. listopada 2024.

Gotičko svetohranište u župnoj crkvi
Presvetog Trojstva u Nedelišću,
1530. – 1540.

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

Živo vrelo

God. XLI. (2024.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

UREDNIKOVA RIJEČ

Svetohranište 1

NAŠA TEMA: SVETOHRANIŠTE

Ivica Raguž: Razmatranje o svetohraništu 2

Danimir Pezer: Svetohranište kroz povijest
do Drugoga vatikanskog koncila 8

Mario Kopjar: Svetohranište u suvremenoj
sakralnoj arhitekturi 14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
D. Tepert, A. Maly, H. Zovko, A. Vučković, M. Horvat

Dvadeset i treća nedjelja kroz godinu 20

Uzvišenje Sv. Križa 24

Dvadeset i četvrta nedjelja kroz godinu 28

Dvadeset i peta nedjelja kroz godinu 32

Dvadeset i šesta nedjelja kroz godinu 36

U DUHU I ISTINI

Miroslav Martinjak: Naredba Gospodnja 40

Svetohranište

Iako su pravila o mjestu svetohraništa u crkvenom prostoru jasno definirana, pravi izazov leži u njegovoj integraciji u cjelokupni liturgijski prostor. U tom promišljanju suočavamo se sa zadatkom kako ga učiniti vidljivim i prepoznatljivim, a istovremeno osigurati da ono doprinosi estetskoj, duhovnoj i funkcionalnoj harmoniji crkve.

Ključna uloga svetohraništa je da služi kao mjesto pohrane Presvetog sakramenta, omogućujući da sakrament euharistije bude dostupan i izvan slavlja mise. Pričešćivanje hostijama, posvećenim tijekom tog euharistijskog slavlja naglašava se cjelovitost euharistijskog čina, povezujući vjernike s Kristovom žrtvom koja je živa, aktualna i jedinstvena za svako liturgijsko slavlje.

Pričešćivanje hostijama, koje su posvećene tijekom same mise, stvara snažan osjećaj jedinstva i povezanosti unutar zajednice jer svi prisutni sudjeluju u istom slavlju, primajući Krista koji je upravo posvećen na oltaru. To ne samo da simbolizira, već i potiče jedinstvo vjernikâ u činu slavljenja i primanja euharistije, podsjećajući na važnost sudjelovanja u cijelom liturgijskom činu, od navješćaja Božje riječi do zajedničkog blagovanja Kristova Tijela.

Hostije, već ranije posvećene, koje se čuvaju na dostojanstvenom i sigurnom mjestu – u svetohraništu, donose se za popudbinu umirućima te pričest bolesnima koji nisu u mogućnosti prisustvovati misi. Drugotna svrha svetohraništa je osobna molitva i klanjanje pred Presvetim Sakramentom, stoga, svetohranište prostorno mora biti smješteno na način da bude vidljivo i dostupno, kako bi omogućilo vjernicima laki pristup za osobnu molitvu i klanjanje, ali ne smije narušavati liturgijsku ravnotežu i usmjerenost zajednice tijekom misnog slavlja. Ako je smješteno u zasebnu kapelicu, ta kapelica mora biti osmišljena tako da pruža dovoljno prostora za sabranost i tišinu, stvarajući okruženje koje potiče duhovnu refleksiju i molitvu.

Neovisno radi li se o tradicionalnoj crkvi ili modernom liturgijskom prostoru, svetohranište treba integrirati na način koji ističe njegovu uzvišenost i svetost, a istovremeno, ne dominirajući u odnosu na ostatak prostora, omogućuje skladnu i promišljenu organizaciju prostora.

Svetohranište ne mora biti samo znak Božje prisutnosti, već i živi simbol zajedništva, koji vjernike povezuje u jedinstvu vjere i duhovnoj skrbi, te ih poziva na trajnu povezanost s Kristom kroz Euharistiju.

Urednik

Razmatranje o svetohraništu

IVICA RAGUŽ

Tko ljubi, žudi za prisutnošću ljubljenoga, žudi za »svetohraništem« ljubljenoga. Tko ne ljubi, ne žudi za prisutnošću, ravnodušan je spram »svetohraništa« ljubljenoga. Upravo je zato Svetohranište vrhunski izričaj Kristove ljubavi prema nama, jer je Krist na našu žudnju za njegovom prisutnošću odgovorio svojom prisutnošću.

1. Ima li ičega uzvišenijeg, veličanstvenijeg i čudesnijeg od toga da čovjek smije stanovati s Bogom, biti u njegovoj blizini! Ima li ičega tako velikog da čovjeka ostavi bez daha kao to da je Bog u svojoj velikoj ljubavi odlučio trajno biti prisutan i blizak čovjeku u svetohraništu svake crkve, kapelice i oratorija! Gospodinova prisutnost u svetohraništu izričaj je velike ljubavi Isusa Krista, Boga i čovjeka, prema nama ljudima. Zašto? *Za onoga koji ljubi nema ničeg divnijega od toga da njegov ljubljeni bude trajno prisutan!* Tko ljubi, žudi za prisutnošću ljubljenoga, žudi za »svetohraništem« ljubljenoga. Tko ne ljubi, ne žudi za prisutnošću, ravnodušan je spram »svetohraništa« ljubljenoga. Upravo je zato svetohranište vrhunski izričaj Kristove ljubavi prema nama, jer je Krist na našu žudnju za njegovom prisutnošću odgovorio svojom prisutnošću. Stoga, odnos prema euharistiji, odnosno odnos prema svetohraništu pokazatelj je naše ljubavi ili neljubavi prema Gospodinu. Sveta Marija Krucifiksa di Rosa, utemeljiteljica ančela, piše u jednom pismu svojim susestrama da će uskoro k njima navratiti jedan svećenik kako bi prenoćio, ali da želi cijelu noć provesti u crkvi pred svetohraništem. Navrativši nakratko ovoga ljeta u isto svetište sv. Marije Krucifikse u Brescii, saznao sam da jedna pobožna žena svake godine dolazi s juga Italije kako bi provela jednu cijelu noć u svetištu pred svetohraništem i u prisutnosti svetice te se potom sljedećega jutra vraća svojoj obitelji. Ta me je spoznaja duboko ponizila te sam odlučio promijeniti svoj odnos prema svetohraništu.

2. *Za onoga koji ljubi nema ničeg divnijega od toga da njegov ljubljeni bude trajno prisutan.* Ne treba nas zato ni čuditi da su sveti i pobožne osobe rado, često i kriomice, davali poljupce svetohraništu i grlili ga, da su često noćili te s velikom gorljivošću

Rembrandt Harmenszoon van Rijn,
Sveti Pavao u zatvoru, 1627.

[...] Gospodin želi biti skrovito prisutan da nas pouči ljubavi. Ljubav traži skrovitost, intimu, samoću, tamu, tj. tamu groba i ložnice, kako bi se oni koji ljube potpuno posvetili jedno drugomu. Tko ne traži Gospodina u svetohraništu, u toj skrovitosti groba i ložnice, taj ne ljubi Gospodina. Čini možda pred ljudima velika djela, ali ne čini to radi Gospodina.

provodili svaki slobodni trenutak pred svetohraništem, da su, poput sv. Benedikta ili sv. Franje Asiškoga, htjeli umrijeti u crkvi, pred svetohraništem, primajući Tijelo i Krv Kristovu. No, jesmo li ikad razmišljali o tome kakva je to prisutnost Ljubljenoga, Isusa Krista, u svetohraništu, čemu nas ona poučava? Zasigurno nikada nismo i ne ćemo dovoljno, pa je dobro nakratko se posvetiti naporu mišljenja koje je posvećeno prisutnosti Ljubljenoga, Isusa Krista. Ono što prvo treba istaknuti jest skrovitost prisutnosti u svetohraništu. U početcima je Crkva svetohranište bilo u sakristiji, kasnije u pokrajnjem zidu crkve, kako je to slučaj s crkvom sv. Lovre u Požegi, potom negdje u samom svetištu crkve, pokraj oltara, kasnije iznad samoga oltara, ili pak danas također u pokrajnjim lađama crkve. Gdje god svetohranište bilo smješteno, bilo u sakristiji, bilo u svetištu ili u pokrajnjoj lađi, Gospodin ostaje skriven! Zato je Crkva svetohranište shvaćala kao neku vrstu Kristova groba te su svetohraništa bila oblikovana u obliku groba, tj. tornja. Prema Tradiciji, Kristov je grob izgledao poput tornja. Također se svetohranište, odnosno mjesto gdje se čuvalo

Skrovita prisutnost u svetohraništu poučava nas da se trebamo truditi biti skroviti u svemu što činimo: biti beznačajni, prezreni, smatrati se više grješnima nego pravednima, smatrati se posljednjima među ljudima. No, tako poniznima ne ćemo nikada postati ako ne dolazimo pred svetohranište, ako na koljenima ne kontempliramo Kristovu poniznost, njegovu skrovitu prisutnost u svetohraništu.

Tijelo Kristovo, nazivalo pastoforij, grč. *παστοφόριον*, što u prijevodu znači ložnica, intimna odaja, spavaća soba. Ne smijemo zaboraviti – premda su danas naše sakristije postale autobusni kolodvori buke, zabave, smijeha – da bi i danas svaka sakristija, u kojoj se čuvaju svete knjige, sveta odjeća, u kojoj se pripravlja za euharistiju, trebala biti pastoforij! Dakle, Isus želi biti prisutan s nama na način skrovitosti, bilo na način skrovitosti groba, bilo na način skrovitosti ložnice. Zašto?

3. Prvo, Gospodin želi biti skrovito prisutan da nas pouči ljubavi. Ljubav traži skrovitost, intimu, samoću, tamu, tj. tamu groba i ložnice, kako bi se oni koji ljube potpuno posvetili jedno drugomu. Tko ne traži Gospodina u svetohraništu, u toj skrovitosti groba i ložnice, taj ne ljubi Gospodina. Čini možda pred ljudima velika djela, ali ne čini to radi Gospodina. Drugo, skrovitost u svetohraništu divan je znak njegove poniznosti. Ničemu nas drugomu on nije došao poučiti osim poniznosti i blagosti: »Učite se od mene jer sam krotka i ponizna srca.« (Mt 11,29) Kako vele Stari, sva djela bez poniznosti nalikuju mesu koje smo začinili prašinom, a ne solju. Takvo se meso brzo ucrva i od njega nikakve koristi. Skrovita prisutnost u svetohraništu poučava nas da se trebamo truditi biti skroviti u svemu što činimo: biti beznačajni, prezreni, smatrati se više grješnima nego pravednima, smatrati se posljednjima među ljudima. No, tako poniznima ne ćemo nikada postati ako ne dolazimo pred svetohranište, ako na koljenima ne kontempliramo Kristovu poniznost, njegovu skrovitu prisutnost u svetohraništu.

4. Treće, Gospodin se skrio u svetohraništu kako bismo ga tražili radi njega samoga. Nikakvu korist ne donosi svetohranište za čast, slavu, moć, za užitke ovoga svijeta. Gospodin se skrio, stavio se pod ključ da ga tražimo radi njega samoga. Ili, drukčije rečeno, skrio se da prezremo tri stvarnosti zbog kojih čovjek pada u grijeh: težnja za čašću, za užitcima i za bogatstvom. Skrio se da ga tražimo slobodno i da nam postane »naš«. Dokle god Gospodina tražimo zbog nečega drugog – čast, užitak, bogatstvo – ne tražimo ga slobodno i nikada Gospodin nije »naš«, ne nalazimo se u intimnom odnosu ljubavi s njim, on nam je usputan, poput svih stvari ovoga svijeta. Skrio se da uđemo u ložnicu s njim te da možemo reći: »Dragi moj pripada meni, a ja njemu.« (Pj 2,16) Četvrto, možda i najvažnije, kršćanski se život odvija u dvjema dimenzijama: tjelesnoj i duhovnoj, u tijelu i razumu. Nije dovoljno biti samo tjelesni kršćanin, kršćanin izvana, vidljivo: pokorom, postom, dobrim djelima, služenjem bližnjima. Jer, sve to ništa ne koristi ako nismo i razumni kršćani, tj. ako razumom ne slavimo Gospodina, iznutra, nevidljivo. Štoviše, zbog svega toga lako možemo postati oholi. Razumom pak slavimo Gospodina – takva će biti proslava u vječnosti! – tako što neprestano mislimo na njega, tako što se trudimo što više spoznati njega kako bismo ga ljubili, tako što oslobađamo svoje misli od častohleplja,

od zlih, ružnih i ispraznih misli, tako što se hranimo njegovim spoznajama. Jednom riječju, tako što puštamo Gospodinu da on misli u nama i da nas obdaruje svojim spoznajama, ah, da nas on zaključa u svoj Tabernakul, da budemo zaključani, zatočeni njegovom ljubavlju, opijeni i zadivljeni njime. Kršćani tako pred svetohraništem postaju kontemplativci, oni koji primaju spoznaju Boga, a time i sebe samoga: imaju misao, razum Kristov! (Fil 2,5) Premda se povijesno gledano ključ za svetohranište uveo da se ne dopusti svetogrđe, da netko ne oskvrne Svetinju, potrebno je ključu za svetohranište – zato ga treba s ljubavlju čuvati i koristiti – dati upravo ovu duhovnu dimenziju: dati se zaključati, zatočiti Gospodinom, biti njegov sužanj, poput sv. Pavla, odnosno dolazimo pred svetohranište da on otključa naše srce za njega i da ga zaključa spram duha ovoga svijeta, spram težnje za slavom, uživanjem i bogatstvom. Krist je jedini ključan za nas, on je istinski ključ našega života.

5. Peto, pred svetohraništem učimo se kontemplativno pristupati svakomu čovjeku i svim stvorenjima. Radi se o sljedećem. Kontemplativno pristupati svima i svemu znači dematerijalizirati ovaj svijet. Kada susrećeš sve ljude i sva stvorenja, tada ih promatraš duhovno, a to znači s Božjega gledišta: svakoga čovjeka promatraš kao sliku Božju, za kojega je Bog patio i umro, za kojim žudi svojom ljubavlju. Kao što je utroba Blažene Djevice Marije postala ložnica, svetohranište iz kojega izlijeće Div, Gospodin, koji prelijeće i dolazi k nama (Ps 19), tako i svaka duša postaje ložnica, svetohranište koje nosi Krista i s Kristom kontemplativno motri sva stvorenja. Kako ih motri? Motri ih Kristovom ljubavlju. Takva kontemplativna duša više ne razlikuje dobre od zlih ljudi, ne prosuđuje i ne osuđuje, ne zavidi, ne ljuti se. Toj duši, koja nosi sa sobom svetohranište i koja je sama postala svetohranište,

[...] pred svetohraništem učimo se kontemplativno pristupati svakomu čovjeku i svim stvorenjima. Radi se o sljedećem.

Kontemplativno pristupati svima i svemu znači dematerijalizirati ovaj svijet. Kada susrećeš sve ljude i sva stvorenja, tada ih promatraš duhovno, a to znači s Božjega gledišta: svakoga čovjeka promatraš kao sliku Božju, za kojega je Bog patio i umro, za kojim žudi svojom ljubavlju.

Nicolas Poussin,
Ozdravljenje slijepca Bartimeja, 1650.

Luca Giordano,
David prenosi kovčeg saveza, 1685.

sve je čisto. Naime, budući da je »čistima sve čisto« (*Tit* 1,15) i svi su ljudi za kontemplativnu dušu čisti, jer ih ona sve želi zaključati Kristovom ljubavlju. I pritom takva duša, koja kontemplativno dematerijalizira sva stvorenja, sve ljude pa i sva stvorenja smatra većima od sebe (*Fil* 2,3), jer u svima vidi Krista i jer svima želi služiti radi Krista. Budući da je ljubav služenje, ljubav zahtijeva da sve ljude i sva stvorenja smatramo višima od sebe.

6. Budući da se svatko, tko dolazi pred svetohranište, mora osamiti, povući iz ovoga svijeta, ući u duhovni grob, u ložnicu spram ovoga svijeta, svaki kršćanin barem nakratko postaje pustinjak. Postaje ono što jest: stranac u ovom svijetu. Kršćanin je stranac u ovom svijetu, ukoliko je sve sporedno, jedno veliko ništa u usporedbi s Gospodinom. I danas, kada je čovjek osobito i tijelom i duhom (virtualno) uvučen u ovaj svijet, potrebno je ponovno poučiti kršćanina upravo po klanjanju pred svetohraništem da on treba biti stranac, da se treba otuđiti, odstraniti od ovoga svijeta, od njegova sjaja, sjaja časti, užitka i pohlepe. Pred svetohranište treba dolaziti kao onaj slijepac iz evanđelja. Treba se oslijepiti spram ovoga svijeta, zatvoriti oči duše prema svijetu, ali i priznati vlastitu sljepoću duha te duboko zavapiti da Gospodin prosvijetli naš razum: »Učitelju moj, da progledam.« (*Mk* 10,51) I tako prosvijetljeni Kristom – da možemo reći »Učitelju moj« – ponovno odlaziti u svijet. Gospodin prosvjetljuje uvijek one koji su stranci spram svijeta, koji su se otuđili od ovoga svijeta, koji su se osamili od svijeta: Mojsija u pustinji, Jakova u izgnanstvu, Petra, Ivana i Jakova na Taboru, Petra u molitvi, Bogorodicu u samoći molitve. Nema prosvjetljenja bez klečanja pred svetohraništem, bez molitve, razmatranja, čitanja, kontemplacije. I ne samo to. Nema pobjede nad Sotonom i vlastitim grijesima ako čovjek ne pada na koljena pred svetohraništem, ako pred svetohraništem ne priznaje svoje grijeha, ako ne moli za pomoć da vrši zapovijedi i ako ne moli za snagu da se suprotstavi iskušenjima. Kršćanin je uvijek u napasti da zaboravi Gospodina, da se počne pouzdavati u sebe, da traži sjaj ovoga svijeta, da živi potpuno neovisno o Bogu. Otpad od vjere započinje upravo tako:

počinjemo zaboravljati Boga, potom se isključivo brinemo samo za zemaljsko i na koncu pohlepno žudimo za zemaljskim te tako postajemo poročni. To je snažno osjetila već spomenuta sv. Marija Krucifiksa. U velikim napastima Sotona ju je nagovarao da uđe u crkvu i da doslovce odvali svetohranište i odstrani ga iz crkve. Sotona je dobro znao da vjernik bez svetohraništa prestaje biti vjernik, da vjernik koji je ravnodušan spram svetohraništa postaje, prije ili kasnije, bezbožnik i sebičnjak. Može biti u svemu savršen, čak i krjepostan, ali ako živi bez svetohraništa postaje ohol. A tada, zbog oholosti, poništava sve svoje krjeposti, odnosno samo zbog nedostatka poniznosti u njegovo srce prodiru svi mogući poroci. Stoga ništa čovjeku nije tako potrebno kao poniznost, a opet ništa čovjeku nije tako teško kao biti ponizan. Ali vjerniku ne treba biti teška poniznost, taj jaram treba biti lagan kada motri poniznoga Boga u svetohraništu. I tada se događa čudo: tko je ponizan, premda možda nesavršen u svemu, pa i u krjepostima, postaje savršen u svojim nesavršenostima. Postaje božanski, jer nasljeđuje poniznoga Boga, Isusa Krista.

7. Motreći skrivenoga Boga u svetohraništu, posve je svejedno gdje će ga se arhitektonski staviti u današnje crkve. U mnogim crkvama stavlja se u pokrajnje lađe i zbog opasnosti od svetogrđa (turizam). U nas pak nekako se uvriježilo da svetohranište bude u svetištu, što je opet u skladu s Tradicijom. Kako bilo da bilo, Gospodin je skriven u svetohraništu, u tom grobu, u toj ložnici. Šuti u svetohraništu, ali nam govori više nego bilo kojom riječju ovoga svijeta. I mi šutimo, ali sada ipak tugaljivo molimo zajedno s bl. Henrikom Suzom da više ne »razvaljujemo« svetohranište: »O Bože, jadan li sam ja! Koliko sam puta stajao potpuno rastresen i nepobožan na mjestu gdje si bio u sakramentu preda mnom i kod mene. Tijelo je bilo prisutno, ali srce je bilo negdje drugdje. Koliko sam puta prošao nesabrano pokraj tebe, mili Gospodine, da te moje srce nije srdačno pozdravilo pobožnim naklonom. Gospodine, ljupki Gospodine, moje su oči trebale gledati tebe u zaigranoj radosti. Moje srce trebalo je voljeti tebe svim svojim žudnjama. Moja usta trebala su hvaliti tebe gorljivim i srdačnim klicanjem. Sve moje snage trebale su se rastopiti u radosnom sluzenju tebi. Što je učinio tvoj sluga David? Pred kovčegom, gdje se nalazio samo tjelesni nebeski kruh i tjelesne stvari, tako je radošno skakao iz svih svojih snaga. Gospodine, sada stojim ovdje pred tobom i pred tvojim svetim anđelima, padam pred tvoje noge sa suzama koje teku iz dubine mogega srca. Sjeti se, mili Gospodine, da si ovdje preda mnom, da si moje tijelo i moj brat. I oprost mi što ti nisam iskazivao poštovanje. Tužan sam i moram tugovati jer mi tek sada svjetlo mudrosti počinje sjati. A mjesto gdje si ti, ne samo po božanstvu, već i po divnom i ljupkom ljubljenom čovještvu, od sada želim uvijek i dovijeka častiti.« ■

Kršćanin je uvijek u napasti da zaboravi Gospodina, da se počne pouzdavati u sebe, da traži sjaj ovoga svijeta, da živi potpuno neovisno o Bogu. Otpad od vjere započinje upravo tako: počinjemo zaboravljati Boga, potom se isključivo brinemo samo za zemaljsko i na koncu pohlepno žudimo za zemaljskim te tako postajemo poročni.

Svetohranište kroz povijest do Drugoga vatikanskog koncila

DANIMIR PEZER

Potrebno je vratiti se u liturgijsku povijest kako bismo vidjeli gdje su se sve čuvale posvećene hostije. U različitim povijesnim epohama prije svega treba gledati odnos svetohraništa i oltara.

Ustaljena je navika da gledamo svetohranište postavljeno u središte oltara. Međutim, nije oduvijek bilo tako. Potrebno je vratiti se u liturgijsku povijest kako bismo vidjeli gdje su se sve čuvale posvećene hostije. U različitim povijesnim epohama prije svega treba gledati odnos svetohraništa i oltara. Jedinost oltara u crkvama potvrđena je do VI. stoljeća, kasnije se broj oltara povećao, ali je ostalo apsolutno poštovanje prema *mensi dominici (stolu Gospodnjemu)* koja je isključivala sve što je bilo strano slavlju Svete Žrtve. Tek u drugoj polovici XVI. stoljeća svetohranište je smješteno u središte glavnog oltara.

Razdoblje katakombi

Sa sigurnošću znamo, iz svjedočanstva otaca prvih stoljeća, da su kršćani za vrijeme progona čuvali euharistiju s ljubavlju u svojim domovima. Poslije euharistijskog slavlja vjernici su u svojim domovima čuvali posvećeni kruh u posudicama ili kutijicama, a potom ga blagovali kada su osjetili potrebu. Arheolog M. de Rossi, pozivajući se na tekst svetog Ciprijana i Djela mučenika iz Nikomedije, pod Dioklecijanom, naziva ove posudice *arca* ili *arcula*. Kardinal Bona, u svom djelu *Rerum Liturgicarum* br. 17, navodi tekst uputa koje je dao korintski biskup, a koje nam dopuštaju da upoznamo obred kućne pričesti. »Ako je vaša kuća opremljena oratorijem, vazu s euharistijom stavit ćete na oltar, ako oratorija nema na prikladan stol. Prostrt ćete mali veo na stol i staviti na njega posvećene hostije; zapalit ćete nekoliko zrna tamjana i otpjevati trisagion (naš Sanctus) i simbol; tada ćete, nakon tri poklona, u znak klanjanja, pobožno blagovati Tijelo Isusa Krista.« Sveti Euzebij nas izvješćuje da su svećenici držali euharistijski

kruh u svojim domovima za pričest bolesnika. Iz drevnih svjedočanstava također znamo da se euharistija nosila obješena oko vrata, u vrećici koju sveti Ambrozije naziva *oraria*, i u posudama od zlata, srebra, bjelokosti, drva, pa čak i gline, koje se obično nazivaju *enkolpía*. Enkolpija je bila mala kutija koja je sadržavala relikvije i knjigu Evanđelja koju su vjernici iz pobožnosti nosili oko vrata.

Razdoblje bazilika

Nakon što su Konstantinovim mirom kršćani mogli u potpunoj slobodi slaviti svete obrede i graditi bogomolje, na temelju svjedočanstava otaca, znamo da je vrlo brzo uvedena praksa čuvanja euharistije u crkvama. Prema Baroniju, praksa čuvanja euharistije u privatnim domovima definitivno je prestala početkom VI. stoljeća. Sv. Ivan Zlatousti zabilježio je da se ponekad euharistija čuvala pod objema prilikama, a od svetog Ambrozija znamo da je u Milanu predragocjena Krv čuvana u zlatnoj posudi zvanj *dolij*. Euharistijska je kustodija u prvim bazilikama imala dva oblika: tornja i golubice. Među znanstvenicima se raspravlja o prioritetu između tih dvaju oblika, no, po svojoj prilici, toranj je služio za čuvanje golubice u kojoj

Gian Lorenzo Bernini,
Ciborij u bazilici sv. Petra u Vatikanu,
1624. – 1633.

Nep. autor, Enkolpija, oko 1080.

je bio euharistijski kruh. Hipotezu podupire materijal korišten za izradu, zapravo tornjevi su bili izrađeni od srebra, a golubice od zlata. Knjižničar Anastazije piše u djelu *De vita Pontificum* da je Konstantin bazilici svetog Petra darovao toranj i golubicu od čistog zlata, ukrašenu s dvjesto pedeset bijelih bisera; Inocent I. je dao sagraditi za crkvu sv. Gervazija i Protazija srebrni toranj i zlatnu golubicu, a papa Hilarije darovao je Lateranskoj bazilici srebrni toranj i zlatnu golubicu. Također se govori o mjestu gdje su tornjevi i golubice bili smješteni. Pozivajući se na ulomak iz Apostolskih konstitucija, koje potječu iz IV. stoljeća, neki smatraju da su se posvećene hostije čuvale u *pastoforiju*, odnosno na najskrivenijem i najnepriступnijem mjestu crkve. Sveti Jeronim i neki drugi crkveni pisci poistovjećuju pastoforij i sakrarij. Pastoforij je bila soba, izvan crkvene dvorane. Tornjevi i golubice bili su obješeni, pomoću lanaca, na sredini ciborija koji je bio iznad oltara. Kao što su se ispod

oltara nalazili grobovi mučenika tako se nekad iznad oltara nalazio ciborij. German Carigradski kaže da riječ ciborij dolazi od riječi *kib* što znači lađa i riječi *orfon* što znači svjetlosna nebeska vatra. Oltar je kalvarijska stijena i stol posljednje večere, ambon je prazni Kristov grob, a ciborij je dvorana Pedesetnice. Golub – simbol Duha Svetoga i plameni jezičci najčešća su njegova ikonografija, bilo da se radi o čvrstim kamenim ciborijima koji su sastavljeni od 4 stupa na kojima se nalazi kupola bilo da se radi o jednostavnim baldahinima koji se nose u tijelovskoj procesiji. Ne može se ne spomenuti kao ponos barokne umjetnosti ciborij Lorenza Berninija koji se veličanstveno uzdiže do visine od dvadeset i devet metara u nebo Michelangelove kupole.

Od IX. stoljeća do Tridentskoga koncila

Od IX. stoljeća nadalje čuvanje Presvetog Sakramenta u crkvi postaje norma. Ovo je jedan od temeljnih pomaka koji zaslužuje veću pozornost. Giambattista Rapisarda navodi tri razloga za tako značajnu promjenu u načinu čuvanja euharistije: 1) porast velikih euharistijskih kontroverzi o naravi Kristove prisutnosti, počevši od Paschasiusa Radbertusa († 859.) i Ratramna († 868.); 2) širenje nove duhovnosti koja se odražava u mnogim apologetskim molitvama, koje pokazuju veliko poštovanje prema euharistiji i osjećaj duboke nedostojnosti pred tako velikim otajstvom; i 3) masovno

obraćenje barbarskih naroda praćeno opasnošću profanacije euharistije s jedne strane i praznovjerja s druge.

Nemamo dokaza iz IX. st. da se euharistijski kruh i dalje davao laicima da ga nose i drže u svojim kućama. Međutim, načini čuvanja euharistijskih prilika mogli su biti različiti, kao i mjesta na kojima su se čuvale. Prije svega, ostala je drevna praksa pohranjivanja euharistije na mjesto uz crkvu, uglavnom u sakristiji, gdje je bio ormarić rezerviran za čuvanje posude u kojoj su bile posvećene hostije. Godine 1311. Sinoda u Raveni ostavila je svećeniku pravo izbora između sakristije i crkve. Svećenik je mogao čuvati posvećeni kruh na mjestu koje se smatralo prikladnijim.

Potkraj prvoga tisućljeća započeo je običaj stavljanja ciborija na oltar, zajedno s relikvijama svetaca. To je zapravo ono na što nas Raterio, biskup Verone, podsjeća kada 933. propisuje prezbiterima da se ništa ne smije staviti na oltar, osim relikvija, četiriju evanđelja, vaza i ciborija s tijelom i Krvi Gospodnjom za pričest bolesnika. Često se ciborij, kutija ili kovčeg različitog oblika i veličine, prekrivao svilom u obliku kružnog šatora, po čemu će onda i dobiti naziv *tabernaculum* (šator). Veo kojim se prekrivao tabernakul s vremenom će se preoblikovati u *conopeum* što je samo grčki naziv za veo. Ubrzo je, međutim, ciborij, umjesto da bude prekriven tkaninom, stavljen u drvenu ili metalnu kutiju, koja je vrlo često imala piramidalni krov i bila je gotovo uvijek skromne veličine i pokretna. Ovu kutiju smatramo pretečom tabernakula. Četvrti lateranski koncil (1215.) propisao je da se euharistijski kruh kao i krizmeno ulje, zaključava i čuva da se ne ukrade i oskrvne. Guglielmo Durando, biskup od Mendea, u posljednjim godinama XIII. stoljeća svjedoči da je iznad stražnjeg dijela oltara, *super posterior parte altaris*, postavljen kovčeg ili tabernakul u kojem je bio ciborij s Tijelom Kristovim. Ciborij ili kutija u kojoj se čuvao posvećeni kruh nazivao se *propitiatorium*. Može se pretpostaviti da je to bila imitacija starozavjetnog propiciatorija postavljenog iznad poklopca kovčega Saveza, koji se smatrao mjestom Božje prisutnosti (usp. *Izl 25,17-22*; *Lev 16,2.14-15*). Ovakav način čuvanja euharistijskog kruha bio je vrlo raširen u Italiji u XIII. i XIV. stoljeću.

Drugi običaj, počevši od XI. stoljeća raširen uglavnom u Francuskoj i Engleskoj, manje u Italiji, jest da se euharistija čuva u kutijama u obliku golubice i obješenim iznad oltara. Kao simbolična posuda bila je u uporabi već od IV. stoljeća. Bila je smještena u krstionici i u njoj se čuvala krizma. Ova euharistijska golubica, skromnih dimenzija, imala je na leđima otvor s poklopcem za zatvaranje. Unutar otvora bio je ciborij s hostijama, a počivala je na pločici obješenoj lancima o kupolu ili svod ciborija – dakle na nebo – ili sa strane oltara. Golubica se nekada prekrivala bijelim velom.

Nep. autor,
Euharistijska golubica, oko 1184.

Sakramentalni toranj
u crkvi sv. Lovre u Nürnbergu

Nakon prvog tisućljeća nalazimo ono što će biti prihvaćeni oblik nekoliko stoljeća u Italiji, a također u Njemačkoj, jer se smatrao praktičnijim i sigurnijim: zidni tabernakul. To je niša u zidu apside, obično uz oltar, postavljena na stranu oltara s koje se naviještalo Evanđelje (*cornu Evangelii*) ili u koru, i opremljena malim vratima s bravom. U gotičkom i renesansnom razdoblju, ovi zidni tabernakuli imaju veće dimenzije obogaćivani su reljefnim skulpturama s euharistijskim simbolima i sve više postajali remek-djela kojima se i danas možemo diviti, poput onoga u bazilici Sv. Klementa u Rimu (XIII. st.) i onoga iz Spoleta (XV. stoljeće). Od XVII. stoljeća, poslije Tridentskog koncila, tabernakuli za čuvanje posvećenih hostija stavljaju se na središte oltara, a ovi zidni korišteni su za čuvanje svetih ulja.

Sakramentshäuschen ili Sakramentalni tornjevi: Ovo je bila posebnost sjeverne Europe (Njemačke i sjeverne Francuske) od XIV. do XVII. stoljeća. Mjesto za čuvanje Presvetog sakramenta obično je bilo sagrađeno u obliku tornja, koji se nalazio u blizini oltara. Ovi tornjevi su pravljani kao imponantne i bogate građevine, često monumentalne, u drvetu i mramoru, čija je visina ponekad dosegala gotovo svod. Posvećena hostija čuvana je u staklenoj posudi zaštićenoj nekom vrstom

metalne rešetke. To je bio odgovor na pučku pobožnost koja se razvijala u to vrijeme. Pobožni vjernici su željeli vidjeti posvećenu hostiju. Ti su tornjevi zapravo bili svojevrsne pokaznice. Primjećuje se velika raznolikost prema vremenu i mjestu. U ovom povijesnom trenutku ne postoji standardna praksa čuvanja Presvete euharistije propisana za sveopću Crkvu.

Od Tridentskoga do Drugoga vatikanskog koncila

Ono što je radikalno promijenilo katoličku praksu u ovom razdoblju bilo je protestantsko poricanje stvarne Kristove prisutnosti u euharistiji i odgovor protureformacije na ovaj izazov. Tridentski koncil tvrdi protiv reformatora da Presveti Sakrament treba čuvati, spominjući usput kao mjesto čuvanja sakrarij.

Pučka pobožnost i dva biskupa imat će važnu ulogu u uspostavljanju novog oblika čuvanja posvećenih hostija. U XVI. stoljeću, još prije Tridentskoga koncila, biskup Gian Matteo Giberti iz Verone († 1543.) naredio je da se euharistija čuva u svetohraništu na glavnom oltaru. On određuje da tabernakul treba staviti na glavni oltar, i da treba biti trajno ugrađen na takav način da ga ne mogu odnijeti svetogrdne ruke. Takva praksa zaživjela je u milanskoj biskupiji, tako da je 1565. godine, na Prvoj milanskoj provincijskoj sinodi, odlučeno da se biskup treba brižljivo brinuti da u katedrali, u župnim i svim ostalim crkvama, gdje se Presveta euharistija obično čuva ili gdje bi se trebala čuvati, tabernakul stavi na glavni oltar, osim ako ne misli drukčije, zbog nekog nužnog ili ozbiljnog razloga. Godine 1576. Druga sinoda u Milanu zabranila je zidne tabernakule i naredila njihovo uništenje. Sv. Karlo Boromejski u milanskoj katedrali prenio je Presveti sakrament iz sakristije, gdje se do tada nalazio, na glavni oltar crkve. Godine 1577. objavljena je knjiga kardinala Boromejskog *Instructionum Fabricæ et Suppellectilis Ecclesiasticæ Libri II*. Ovo djelo će imati veliki utjecaj na oblikovanje crkvene arhitekture i liturgijskih žarišta u narednim stoljećima. Budući da je provincijska sinoda u Milanu 1565. godine odredila da svetohranište treba biti na glavnom oltaru, ako je moguće, sveti Karlo Boromejski pretpostavlja da će se ta praksa slijediti, te daje upute o materijalima koji će se koristiti, stilu, ukrasnim motivima, mjerama itd. Budući da je *Rituale Romanum* iz 1614. uključio ovu praksu u svoju »prænotandu« u odjeljku o Presvetom Euharistijskom Sakramentu (Titulus IV, c.1, par. 6), običaj čuvanja Presvetog Sakramenta u svetohraništu na oltaru je postao poznat kao »rimski običaj«. No položaj na glavnom oltaru nije bio apsolutan, budući da je bilo predviđeno da bi neki drugi oltar mogao biti dostojniji ili prikladniji. Budući da *Rituale* nije bio obvezan, »rimski običaj« postavljanja tabernakula na glavni oltar proširio se tek postupno, dok su druge europske zemlje zadržale svoje lokalne običaje, ponekad i stoljećima. Odredba o tabernakulu u Uputama Karla Boromejskog imala je veliki utjecaj. U vremenu od XVII. do XVIII. stoljeća, gotovo posvuda su građeni tabernakuli po uputama sv. Karla Boromejskog. Pomak koji se dogodio nakon Tridentskoga koncila može se objasniti nizom čimbenika: 1) protestantsko nijekanje čuvanja Presvetog Sakramenta i odgovor Crkve na najjasniji mogući način postavljanjem svetohraništa na središte glavnog oltara; 2) porast euharistijskih pobožnosti kao što su klanjanje i izlaganje Presvetog Sakramenta; 3) procvat barokne arhitekture, osobito u Rimu, koja pokazuje nevjerojatan entuzijazam i ponos katoličke vjere; 4) normiranje liturgijskih knjiga (u ovom slučaju Rimskog obrednika) i postupno standardiziranje liturgijske prakse kao rezultat toga. ■

U vremenu od XVII. do XVIII. stoljeća, gotovo posvuda su građeni tabernakuli po uputama sv. Karla Boromejskog.

Svetohranište u suvremenoj sakralnoj arhitekturi

MARIO KOPJAR

Vjernici bi trebali jačati svoju vjeru kroz dublje razumijevanje i prakticiranje onoga što crkva predstavlja. Važno je čuti poziv na obnovu svijesti o duhovnoj važnosti crkve, kao i na odlučnost da se ona očuva kao sveto mjesto intimnog odnosa između čovjeka i Boga, unatoč svim vanjskim pritiscima i izazovima s kojima se suočava.

Izgradnja crkava oduvijek je predstavljala prostor za eksperimentiranje s raznim arhitektonskim mogućnostima. Tijekom vremena, nakon razdoblja najvećeg procvata, te su se mogućnosti postupno iscrpile, što je zahtijevalo povratak izvornim idejama.

Šezdesete godine prošlog stoljeća bile su značajan arhitektonski izazov koji je duboko izmijenio dotadašnji koncept crkava. Taj period obilježilo je traženje novih načina izražavanja svetog kroz prostor, u kojem bi se bogoslužje pretvorilo u živu sliku, u kojem zajednica sudjeluje kao tijelo i slika Krista.

Ovo traženje u moru ideja traje do današnjih dana. Usmjeravajući svoje poglede i osjećaje na razne primjere sagrađenih crkava (liturgijskih prostora) na temeljima svakodnevnih stvarnosti, tražimo odgovore na pitanja o nestanku izvorne ljepote, koja je bila nit vodilja u ostvarenjima sakralne arhitekture te kako se kroz njih izražava (ako se to događa) odnos između čovjeka, društva i Boga, koji predstavljaju te građevine (liturgijski prostori).

Odgovori nam se nižu iza odškrinutih vrata postmoderne umjetnosti i arhitekture, skrivenih ili marginaliziranih u prostoru pod pritiskom sekularizacije.

Izazovi suvremene arhitekture.

Potreba za obnovom identiteta sakralnih prostora

Mnoga suvremena arhitektonska ostvarenja imaju poteškoće u jasnoći izražavanja svojih poruka. Ova nejasnost često rezultira time da su takve realizacije teške za razumijevanje ili potpuno promašuju u prenošenju dubljeg značenja, osobito onog duhovnog. Jedan od velikih problema, očit u samoj realizaciji projekata, jest nedovoljna poučenost arhitekata i umjetnika o sakralnosti prostora, kao i ekonomske poteškoće crkvenih zajednica, nesigurnost naručitelja, kao i mnogi drugi pastoralni problemi koji negativno utječu na projekte novih crkava i restrukturiranje postojećih (*Chenis, C., L'architettura e lo spazio sacro: fondamenti teorici*, u »Vivens homo«, 12 (2001.)).

Forma, kao konkretna punina fenomena svemira, postala je sve zamućenija, praznija, apstraktnija, sve siromašnija. Novi izbori umjetnih materijala, poput betona, stakla, čelika i plastike,

i u svojem figurativnom konceptu sakralne umjetnosti, tj. u konkretnoj konfiguraciji predmeta, gotovo su prikrili arhetip crkvene zgrade (Rauchenberger, J., *Ars religiosa, ars sacra, ars liturgica*, u Aa.Vv., *Liturgia e arte*, Magnano (BI), 2011.).

Također, šezdesetih i sedamdesetih godina u američkoj protestantskoj teologiji pojavila se ideja »teologije smrti Boga«, koja je predlagala da Crkva, po uzoru na Krista na križu, a pozivajući se na principe siromaštva i jednostavnosti, izgubi svoj identitet i svjedoči vjeru kroz golo služenje ljudima. Ova ideja inspirirala je i nove modele crkava tog vremena, shvaćenih kao »višenamjenske dvorane« ili, u njemačkom području, *Gemeindezentrum*. Zamisao je bila stvoriti mjesto koje bi bilo multifunkcionalno, poput drugih zajedničkih prostora, primjerice za zajedničke proslave, sastanke, predstave, a ne samo kao mjesto bogoslužja, što je suprotno liturgijskoj tradiciji i njezinom povijesno-kulturnom i teološko-crkvenom profilu. Svaka ideja ovih »višenamjenskih dvorana« marginalizira crkvu-zgradu kao sveto mjesto intimnog odnosa između čovjeka i Boga (Schwebel, H., *Kirchenbau, heiliger Raum und architektonische Gestalt*, u »Kunst und Kirche«, 68 (2005.)).

Iz tog i sličnih razloga, svi bismo trebali tražiti smisao u trenutnoj situaciji, koja je svakodnevno pogođena ideološkim shvaćanjima, suprotnima kršćanstvu. U svjetlu ovih izazova, svatko tko prepoznaje vrijednost crkve kao svetog mjesta, mora se posvetiti obnovi njezinog identiteta. To znači da se crkvena zajednica mora aktivno angažirati u očuvanju i promicanju teološke i kulturne baštine koja crkvu čini posebnim mjestom. Vjernici bi trebali jačati svoju vjeru kroz dublje razumijevanje i prakticiranje onoga što crkva predstavlja. Važno je čuti poziv na obnovu svijesti o duhovnoj važnosti crkve, kao i na odlučnost da se ona očuva kao sveto mjesto intimnog odnosa između čovjeka i Boga, unatoč svim vanjskim pritiscima i izazovima s kojima se suočava. Svakodnevni život može biti prepun buke i distrakcija, međutim, sabranost u crkvi, u tihoj molitvi pred svetohraništem, omogućava vjernicima da se odvoje od svjetovnih briga i usmjere svoju pažnju na ono što je zaista važno – Božju prisutnost u njihovom životu. Svetohranište pruža utočište gdje vjernici mogu obnoviti svoju duhovnu snagu. Kroz ovu praksu, njihova vjera nije samo intelektualno razumijevanje, već postaje živa, dinamična veza s Bogom.

Markus Allmann i Amandus Sattler,
Crkva Srca Isusova u Münchenu, 2000.

Primjer crkve sagrađene od umjetnih materijala (beton, staklo, čelik).

Crkva sv. Bonifacija
u Frankfurtu na Majni (primjer praznine u prostoru svetohraništa)

Crkve, kao mjesta okupljanja vjernika na liturgijska slavlja, ne bi smjele biti klijalište kritika i nezadovoljstva već skladno promišljeni i situirani liturgijski prostori unutar crkvene zajednice, koji su svojom dinamikom i oblikovnim izričajima Božji dom – dostojno mjesto susreta i života s Bogom.

Uloga tišine i praznine u prostoru svetohraništa

U današnjim promišljanjima prostora možda nismo naučeni na prazne, čiste volumene prostora koji izgledaju neiskorišteni. Iskustva nas vežu na ispunjenost prostora, odnosno, povezanost

raznih elemenata u jednu cjelinu, čemu su pridonijele mnoge promjene i prilagodbe kroz povijest. Praznina je na neki način srodna s onim što je najbitnije u prostoru i zbog toga nije nedostatak, već otkrivanje. Ona ne određuje čovjeka i zbog toga se on osjeća slobodnim. Praznina ostavlja čovjeku prostor slobode, drugim riječima, daje mu prostor za izbor (obraćenje).

Praznina prostora služi tišini i zvuku. Romano Guardini prikazuje tišinu kao bitnu komponentu u kojoj se otkriva slavljeno misterij, dostojno naglašavajući događaj koji se slavi u svetome činu kroz Božju Riječ, što je važan kriterij komunikacije u prostoru. Svaka ispravno shvaćena forma liturgijskog života, proizlazi upravo iz tišine. Bez tišine sve u njoj blijedi. Iz toga je jasno da nije riječ o nečem čudnom ili o nekoj nejasnoj estetici (Guardini, R., *Il testamento di Gesù. Pensieri sulla S. Messa*, Milano, 1964.).

Obredna tišina nije asketska tehnika koja se primjenjuje isključivo radi stvaranja 'klime' i olakšavanja sabranosti ili pažnje, kako bi se intenzivnije doživio neki trenutak slavlja. Ona je, s teološkog gledišta, vlastiti i konstitutivni aspekt kršćanskog slavlja (Maggiani, S., *Il silenzio: per celebrare »in Spirito Santo«*, u »Rivista liturgica«, 76).

Praznina naglašava božansku prisutnost, stvarnu prisutnost odsutnosti u svetohraništu. Tišina kao izražajna dimenzija, omogućava vjerniku da se otvori iskustvu djelujućeg Duha. Čovjek u tišini doživljava prazninu, odnosno čistu odsutnost. No, odsutnost se može iskusiti samo kao odsutnost prisutnosti, kao iščekivanje nečega što se skriva u prisutnosti, ali se ne pojavljuje – ne kao prisutnost koja se rastvorila (Panikkar, R., *Visione trinitaria e cosmoteandrica: Dio-Uomo-Cosmo*, Milano, 2008.).

Punina bivanja se doživljava u praznini, gdje nema stvari; drugim riječima, praznina upućuje na nematerijalnu puninu.

U tom smislu može se reći da prisutnost treba prazninu, stoga je iznimno važno prilikom projektiranja crkve i promišljanja glede mjesta svetohraništa, prikladnog za klanjanje i osobito za osobnu molitvu, voditi brigu o dimenzijama tišine i praznine.

Svetohranište i njegova uloga

Svetohranište je u početku imalo vrlo praktičnu i pastoralnu ulogu unutar crkvene zajednice. Njegova prvotna svrha bila je dostojno čuvanje posvećenih hostija, koje su se nosile bolesnicima i onima koji nisu mogli prisustvovati svetoj misi. Ova praksa osiguravala je da svi vjernici, bez obzira na svoje okolnosti, mogu sudjelovati u primanju Kristova tijela, čak i kada nisu fizički prisutni na liturgiji.

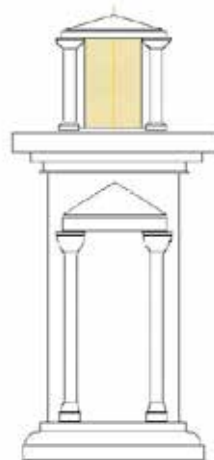
Međutim, kako se vjera u stvarnu prisutnost Isusa Krista u euharistiji s vremenom produbljivala, Crkva je postajala sve svjesnija duhovnog značenja tihog klanjanja i štovanja Krista, prisutnog u euharistijskim prilikama. Ovo teološko produbljivanje dovelo je do promjene u načinu na koji se svetohranište doživljavalo i koristilo.

Preporuke za smještaj svetohraništa u liturgijskom prostoru

Više nije bilo dovoljno da svetohranište bude samo praktično mjesto za čuvanje euharistije; ono je postalo simbol i fizički izraz vjere u stvarnu prisutnost Krista u crkvi. Iz tog razloga, Crkva je počela naglašavati važnost smještaja svetohraništa na posebno dostojnom i vidljivom mjestu unutar crkve. To mjesto nije samo praktično odabrano, već je pažljivo promišljeno kako bi se naglasila svetost i uzvišenost euharistije. Tu središnja misao nije ponajprije u vizualnom kontaktu s euharistijom (npr. klanjanje pred izloženim Presvetim Sakramentom), već u dubljem razumijevanju i prihvaćanju cjelokupnog otajstva koje ona predstavlja. Euharistija je sakrament Božje prisutnosti, ljubavi i žrtve, te je stoga i poziv vjernicima da se s njom suobličie.

Svetohranište, stoga, mora biti istaknuto i dizajnirano na način koji jasno pokazuje da u njemu prebiva nešto iznimno sveto – sam Krist pod prilikama kruha, po kojemu smo pozvani da euharistiju, kao izvor života i ljubavi, pretočimo u konkretna djela ljubavi, služenja i žrtve prema Bogu i bližnjima.

»Veoma je prikladno što je Krist želio ostati prisutan u svojoj Crkvi na ovaj jedinstven način. Budući da je u svom vidljivom

MK, Skica svetohraništa za pastoralni centar u Ludbregu, 2017.

MK, Prezbiterij sa svetohraništem u kapeli pastoralnog centra u Ludbregu, 2017.

[...] dublje razumijevanje svetohraništa odražava i širi teološki i duhovni rast Crkve, koja neprestano traži načine da još bolje izrazi i proživi misterij vjere. Tako svetohranište postaje ne samo mjesto čuvanja euharistije, već i mjesto susreta s Bogom, mjesto tišine i klanjanja, mjesto gdje se svaki vjernik može približiti otajstvu Božje ljubavi, koja se neprestano daruje u sakramentu euharistije.

liku trebao ostaviti svoje, htio nam je dati svoju sakramentalnu prisutnost; budući da se imao prinijeti na križu za naše spasenje, htio je ostaviti spomen ljubavi kojom nas je ljubio do kraja« (*Iv* 13,1). Zaista, u svojoj euharistijskoj prisutnosti on ostaje otajstveno prisutan među nama kao onaj koji nas je ljubio i predao sama sebe za nas (usp. *Gal* 2,20) i ostaje tu pod znakovima koji izražavaju i priopćuju tu njegovu ljubav (*KKC* 1380).

U mnogim crkvama, svetohranište se smješta na glavnom oltaru ili na posebnom mjestu unutar svetišta koje poziva vjernike na molitvu i kontemplaciju. Kroz povijest Crkve, umjetnici su se trudili izraditi svetohraništa koja svojom ljepotom, simbolikom i svetim sadržajem inspiriraju osjećaj pobožnosti i poštovanja. Na taj način, svetohranište postaje središte euharistijskog života zajednice, mjesto na kojem se vjernici mogu sabrati u tihoj molitvi i klanjanju, svjesni da su u prisutnosti samoga Krista.

Ovo dublje razumijevanje svetohraništa odražava i širi teološki i duhovni rast Crkve, koja neprestano traži načine da još bolje izrazi i proživi misterij vjere. Tako svetohranište postaje ne samo mjesto čuvanja euharistije, već i mjesto susreta s Bogom, mjesto tišine i klanjanja, mjesto gdje se svaki vjernik može približiti otajstvu Božje ljubavi, koja se neprestano daruje u sakramentu euharistije.

U tišini i sabranosti, vjernici pronalaze duhovni mir, utjehu i snagu za svakodnevni život. Svetohranište postaje prostor osobne i zajedničke molitve, gdje se individualne potrebe, zahvale i molitve predaju u ruke Boga.

Svako svetohranište, svojim položajem, uređenjem i simbolikom, svjedoči o svetosti euharistije i poziva vjernike da se približe Bogu s pobožnošću, strahopoštovanjem i ljubavlju. Ovaj teološki pristup svetohraništu također reflektira Crkvu kao živu zajednicu, koja neprestano raste u vjeri, ljubavi i svetosti, težeći uvijek dubljem razumijevanju i proživljavanju Božjih otajstava. Svetohranište je, dakle, središnje mjesto gdje se vjernici iznova ujedinjuju s Božjom prisutnošću, gdje Crkva živi i raste u svojoj duhovnoj zrelosti.

Odredbe o smještaju svetohraništa

Odredbe glede smještaja svetohraništa u liturgijskom prostoru propisuju da se prema ustroju svake pojedine crkve i zakonitim mjesnim običajima, »...Presveti sakrament čuva u svetohraništu u nadasve dostojnom, časnom, vidljivom, urešenom i za molitvu prikladnom dijelu crkve. Redovito neka bude samo jedno svetohranište, nepomično, izrađeno od čvrste, nelomljive i neprozirne tvari te zaključano tako da se, što je moguće više, otkloni opasnost obeščašćenja. Povrh toga, dolikuje da se svetohranište, prije nego bude određeno za bogoslužnu uporabu, blagoslovi prema obredu iz Rimskoga obrednika. S obzirom na znak prikladno je da na oltaru na kojem se slavi misa ne bude

svetohranište u kojem se čuva presveta euharistija. Priliči stoga, prema sudu dijecezanskoga biskupa, svetohranište smjestiti: a) ili u prezbiteriju, ali ne na oltaru na kojem se slavi, u obliku i na mjestu koje će najviše odgovarati, ne isključujući ni stari oltar koji se više ne rabi za slavlje; b) ili pak u nekoj kapeli, prikladnoj za osobno klanjanje i molitvu vjernika, koja je prostorno tijesno vezana s crkvom te vjernicima dobro vidljiva. Prema drevnome običaju, pored svetohraništa neka trajno gori posebna svjetiljka – uljanica ili voštanica – kojom će se označavati i častiti Kristova prisutnost. Neka se nipošto ne zaboravi obdržavati i sve ono što o čuvanju presvete euharistije propisuju zakonske norme.« (MR²⁰⁰⁸314-317, ZKP 938-941).

Preporučuje se, posebno u crkvama koje često obavljaju vjenčanja i pogrebe ili su odredišta hodočašća i posjeta zbog svojih umjetničkih i povijesnih blaga, da se mjesto za čuvanje euharistije smjesti u prikladnu kapelu (ES 9).

Važno je napomenuti da su svi ovi elementi ključni ne samo za dinamiku prostora za čuvanje euharistije, već i za ukupnu dinamiku liturgijskog prostora.

Umjesto zaključka

Održavanje i promicanje svijesti o svetosti svetohraništa, te njegovoj ulozi u životu crkvene zajednice, od ključne je važnosti u vremenu kada se sve više gubi osjećaj za sveto i transcendentno.

Crkve danas trebaju biti mjesta gdje vjernici mogu osjetiti Božju prisutnost i obnoviti svoju duhovnu snagu. Svetohranište ima ključnu ulogu u ovom procesu, služeći kao simbol i fizički izraz vjere i Božje prisutnosti. U održavanju ove svijesti o svetosti svetohraništa, vjernici su pozvani da dublje istraže i prakticiraju svoju vjeru, kako bi crkva ostala mjesto istinskog duhovnog ispunjenja. ■

LITURGIJSKI KALENDAR

RUJAN

8 N DVADESET I TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

- 9 P Svagdan ili: Sv. Petar Claver, prezbitar;
1Kor 5,1-8; Ps 5,4b-7.12; Lk 6,6-11
- 10 U Svagdan: 1Kor 6,1-11; Ps 149,1-6a.9b; Lk 6,12-19
- 11 S Svagdan: 1Kor 7,25-31; Ps 45,11-12.14-17; Lk 6,20-26
- 12 Č Svagdan ili: Presveto Ime bl. Dj. Marije; 1Kor 8,1b-7.10-13;
Ps 139,1b-3.13-14.23-24; Lk 6,27-38
- 13 P Sv. Ivan Zlatousti, biskup i crkveni naučitelj, *spomendan*;
od dana: 1Kor 9,16-19.22b-27; Ps 84,4-6a.8a.12; Lk 6,39-42
- 14 S UZVIŠENJE SVETOGA KRIŽA, *blagdan*
- 15 N DVADESET I ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU
- 16 P Sv. Kornelije, papa, i Ciprijan, biskup, mučenici, *spomendan*;
od dana: 1Kor 11,17-26.33; Ps 40,7-10.17; Lk 7,1-10
- 17 U Svagdan ili: Sv. Robert Bellarmino;
1Kor 12,12-14.27-31a; Ps 100,1b-5; Lk 7,11-17
- 18 S Svagdan: 1Kor 12,31 - 13,13; Ps 33,2-5.12.22; Lk 7,31-35
- 19 Č Svagdan ili: Sv. Januarije, biskup i mučenik;
1Kor 15,1-11; Ps 118,1-2.16-17.28; Lk 7,36-50
- 20 P Sv. Andrija Kim Taegon, prezbitar, Pavao Chong Ha-sang i drugovi, mučenici, *spomendan*;
od dana: 1Kor 15,12-20; Ps 17,1.6-7.8b.15; Lk 8,1-3
- 21 S SV. MATEJ, apostol i evanđelist, *blagdan*;
vl.: Ef 4, 1-7.11-13; Ps 19, 2-5; Mt 9, 9-13

22 N DVADESET I PETA NEDJELJA KROZ GODINU

- 23 P Sv. Pijo iz Pietrelcine, prezbitar, *spomendan*;
od dana: Izr 3,27-34; Ps 15,2-5; Lk 8,16-18
- 24 U Svagdan: Izr 21,1-6.10-13; Ps 119,1.27.30.34.33.44; Lk 8,19-21
- 25 S Svagdan: Izr 30,5-9; Ps 119,29.72.89.101.104.163; Lk 9,1-6
- 26 Č Svagdan ili: Sv. Kuzma i Damjan, mučenici;
Prop 1,2-11; Ps 90,3-6.12-14.17; Lk 9,7-9
- 27 P Sv. Vinko Paulski, prezbitar, *spomendan*;
od dana: Prop 3,1-11; Ps 144,1a.2-4; Lk 9,18-22
- 28 S Svagdan ili: Sv. Većeslav, mučenik; ili: Sv. Lovro Ruiz i drugovi, mučenici; Prop 11,9 - 12,8; Ps 90,3-6.12-14.17; Lk 9,43b-45

29 N DVADESET I ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

- 30 P Sv. Jeronim, prezbitar i crkveni naučitelj, *spomendan*;
od dana: Job 1,6-22; Ps 17,1-3.6-7; Lk 9,46-50

LISTOPAD

- 1 U Sv. Terezija od Djeteta Isusa, djevice i crkvena naučiteljica, *spomendan*; od dana: Job 3,1-3.11-17.20-23; Ps 88,2-8; Lk 9,51-56
- 2 S Sveti Anđeli Čuvari, *spomendan*;
vl.: Izl 23,20-23; Ps 91,1-6.10-11; Mt 18,1-5.10
- 3 Č Svagdan: Job 19,21-27; Ps 27,7-9.13-14; Lk 10,1-12
- 4 P Sv. Franjo Asiški, redovnik, *spomendan*; od dana: Job 38,1.12-21; 40,3-5; Ps 139,1-3.7-10.13-14b; Lk 10,13-16
- 5 S Svagdan: Job 42,1-3.5-6.12-17; Ps 119,66.71.75.91.125.130; Lk 10,17-24

Dvadeset i treća nedjelja kroz godinu

8. rujna 2024.

ULAZNA PJESMA

Pravedan si, Gospodine,
i pravi su sudovi tvoji:
učini sluzi svom
po svojoj dobroti.
(Ps 119,137.124)

ZBORNA MOLITVA

Bože, od tebe nam je
spasenje i posinjenje.
Pogledaj svoje sinove i kćeri
koji u Kristu vjeruju.
Udijeli im pravu slobodu
i vječnu baštinu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Bože, izvore pobožnosti
i mira. Molimo te
da ovom žrtvom tebe
iskreno štujemo,
a pričešću tvoga otajstva
postignemo međusobnu
vjernost i jedinstvo.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Kao što košuta žudi
za izvor-vodom,
tako duša moja čezne
za tobom; žedna mi je duša
Boga, Boga živoga.
(Ps 42,2-3)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine,
svojom riječju i svojim
djelom daješ nam hranu i
život. Daj da rastemo u
ljubavi po tim dragocjenim
darovima te zaslužimo
vječno zajedništvo s tvojim
Sinom, Isusom Kristom,
koji živi i kraljuje
u vijeke vjekova.

Prvo čitanje Iz 35,4-7a

Uši će se gluhih otvoriti, njemákov će jezik klicati.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Recite preplašenim srcima:

»Budite jaki, ne bojte se!

Evo Boga vašega, odmazda dolazi, Božja naplata,
on sam hita da vas spasi!«

Sljepačke će oči tad progledati, uši se gluhih otvoriti,
tad će hromi skakati ko jelen, njemákov će jezik klicati.
Jer će u pustinji provreti vode, i u stepi potoci,
sažgana će zemlja postat jezero, a tlo žedno izvori.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 146,6c-10

Pripjev: Hvali, dušo moja, Gospodina!

On ostaje vjeran do vijeka,
potlačenima vraća pravicu,
a gladnima kruha daje.

Gospodin oslobađa sužnje,
Gospodin slijepcima oči otvara.
Gospodin uspravlja prignute,
Gospodin ljubi pravedne.

Gospodin štiti pridošlice,
sirote i udovice podupire,
a grešnicima mrsi putove.
Gospodin će kraljevati do vijeka,
tvoj Bog, Sione, od koljena do koljena.

Drugo čitanje Jak 2,1-5

Nije li Bog izabrao siromahe baštinicima Kraljevstva?

Čitanje Poslanice svetoga Jakova apostola

Braćo moja! Vjeru Gospodina našega Isusa Krista slavnoga ne
miješajte s pristranošću! Dođe li na vaš sastanak čovjek sa zlatnim
prstenjem, u sjajnoj odjeći, a dođe i siromah u bijednoj odjeći i vi se
zagledate u onoga što nosi sjajnu odjeću te reknete: »Ti lijepo ovdje
sjedni!«, a siromahu reknete: »Ti stani – ili sjedni – ondje, podno
podnožja moga!«, niste li u sebi pristrano sudili te postali suci što
naopako sude?

Čujte, braćo moja ljubljena: nije li Bog one koji su svijetu siromašni
izabrao da budu bogataši u vjeri i baštinici Kraljevstva što ga je
obećao onima koji ga ljube?

Riječ Gospodnja.

Léonard Gaultier,
Isus liječi gluhog mucavca, 1579.

MOLITVA VJERNIKA

Braća i sestre, potrebni ozdravljenja duše i tijela, zavapimo nebeskom Ocu iskrenim prošnjama da nam otvori srca shvaćanju i prihvaćanju njegove svete volje:

1. Crkvu pozivaš na istinsko svjedočanstvo tvoje ljubavi. Daj da hrabro i otvoreno svjedoči Istinu, osobito u teškim vremenima, molimo te.
2. Papa, biskupi i svećenici suočavaju se s mnogim kušnjama današnjeg društva. Učini ih postojanima u vjeri i vršenju svoga poslanja, molimo te.
3. Tvoj Sin bolesnog čovjeka ozdravlja podalje od mnoštva. Podaj nam shvatiti da vršenje dobrih djela mora proizaći iz dobrote našega srca, a ne poradi mnoštva koje nas promatra, molimo te.
4. I sami smo često zatvoreni tvojoj milosti. Daj da, poput gluhog mucavca, otvorimo svoje uši tvome nauku, a svoja usta naviještanju tvoga neizmjernog milosrđa, molimo te.
5. Naši su pokojnici živjeli čineći nam dobro i usmjeravajući nas na tvoj put. Sve njihove životne puteve svojom dobrotom usmjeri prema vječnosti u nebesima, molimo te.

Nebeski Oče, usliši ove naše iskrene prošnje te iscijeli rane ovoga grešnog svijeta. Daj da budemo otvoreni svima u potrebi te se tvojom milošću neprestano trudimo izgrađivati bolji svijet.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pjesma prije evanđelja Mt 4,23

Isus je propovijedao evanđelje o Kraljevstvu i liječio svaku nemoć u narodu.

Evanđelje Mk 7,31-37

Gluhima daje čuti, nijemima govoriti.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

U ono vrijeme:

Vrati se Isus iz krajeva tirskih pa preko Sidona dođe Galilejskom moru, u krajeve dekapolske.

Donesu mu nekoga gluhog mucavca pa ga zamole da stavi na nj ruku. On ga uzme nasamo od mnoštva, utisne svoje prste u njegove uši, zatim pljune i dotakne se njegova jezika. Upravi pogled u nebo, uzdahne i kaže mu: »Effata!« – to će reći: »Otvori se!«

I odmah mu se otvoriše uši i razdriješi spona jezika te stade govoriti razgovijetno.

A Isus im zabrani da nikome ne kazuju.

No, što im je on više branio, oni su to više razglašavali i preko svake mjere zadivljeni govorili: »Dobro je sve učinio!

Gluhima daje čuti, nijemima govoriti!«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	82	Pjevajte Gospodu
Otpjevni psalam:	125	Hvali dušo moja
Prinosna:	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	154	Žeđa duša moja
	244	Odzivam se Isuse
	VIII	Kao što košuta
Završna:	769	Svi u glas
ili	598	Zdravo, Djevice

Otvori se!

Pred nama je Isus koji čini čudo – ozdravlja čovjeka koji je gluhi i ima govornu manu. Dobro je zastati nad pojedinostima izvještaja Evanđelja po Marku. Prilikom ovog ozdravljenja, Isus upravlja pogled u nebo (*Mk 7,34*). Njegovo djelovanje usko je povezano s Očevim djelovanjem. U toj uskoj vezi nalazi se moć ozdravljenja.

Blizina osobi

To nas treba podsjetiti da kad god želimo nešto postići u životu, to trebamo činiti u uskoj vezi s Ocem. Isus odvodi čovjeka nasamo (*7,33*), izdvaja ga od mnoštva, što zacijelo nije bilo lako učiniti uza sav pritisak koji je bio usmjeren prema Isusu da liječi, izgoni zloduhe, poučava. Ipak, Isus ne želi izvesti predstavu za mase, nego u središte svoga zanimanja stavlja čovjeka u potrebi, ali i čovjeku u potrebi Isus postaje središte zanimanja. Uz sažetost i škrtost evanđeoskog izvještaja, ipak možemo zamisliti razgovor koji se odvija između ove dvojice. Mogao je to biti razgovor o životu, o obitelji, o teškoćama i o bolesti, ali i o željama i nadama. Isus se uživljava u drugu osobu. Želim li kome pomoći, moram se uživjeti u njega. Tek ću ga tako moći početi ljubiti kao sebe samoga.

Važnost geste

Isus nadalje ostvaruje tjelesni dodir s čovjekom u potrebi: utiskuje mu prste u uši, pljuvačkom mu dotiče jezik (*7,33*). Bile su to geste koje su tada činili i različiti drugi liječnici i iscjelitelji. S drugih mjesta u evanđeljima znamo da je Isus liječio i samom riječju pa mu ovakve geste nisu bile potrebne, no čovjeku je potreban znak, dodir, gesta. Isus odgovara na njegova očekivanja. Usto, tjelesnim dodirom još snažnije izriče svoju blizinu. Dodir prati i riječ: »Effata!« (*7,34*). Riječ je o aramejskom uskliku koji znači: »Otvori

se!« Marku je toliko važna ova aramejska riječ, da je prenosi i prevodi svojim čitateljima koji nisu razumjeli aramejski. Htio je približiti Isusa i snagu njegova djelovanja svakome. Ovaj poziv »Otvori se!« upućen je svakom čovjeku. Otvori se i dozvoli Bogu da djeluje u tebi!

Ostvarenje očekivanja

Mnoštvo koje je bilo uokolo zadivljeno govori: »Dobro je sve učinio! Gluhima daje čuti, nijemima govoriti!« (*7,37*). Ove riječi podsjećaju na starozavjetne tekstove. Tako u Knjizi Mudrosti čitamo: »Mudrost je otvorila usta nijemima i obdarila djecu nejakom jezikom rječitim« (*Mudr 10,21*). To je Mudrost koja je bila prisutna kod stvaranja svijeta, Mudrost koja je čovjeka istrгла iz njegova grijeha, Mudrost koja je spasila ljude u doba potopa, Mudrost koja je spasila pravednika u doba Sodome i Gomore, Mudrost koja je bila s Izraelcima u Egiptu, Mudrost koja ih je izbavila i uvela u Obećanu zemlju. To je Božja riječ koja djeluje u ljudima. Tako su nijemi koji govore i gluhi koji čuju jasan znak Božjeg djelovanja. Kod proroka Izaije nalazimo riječi koje smo čuli u današnjem prvom čitanju: »Sljepačke će oči tad progledati, uši se gluhih otvoriti, tad će hromi skakati ko jelen, njemakov će jezik klicati« (*Iz 35,5-6*). Dogodit će se to kad Bog ponovno pohodi svoj narod, kad pustinja ponovno procvjeta, kad nestane svakoga straha, kad se otvori put u pustinji kojim će se vraćati Božji otkupljenici. U doba babilonskoga progona bila je to nada povratka u Obećanu zemlju, a u kasnijem židovstvu ova Božja djela bit će znak uspostave mesijanskoga kraljevstva i suda koji će se dogoditi nad neprijateljima onih koji su Božji. Bog je uvijek na strani onih koji trpe.

Isus u evanđelju ostvarenje je ovoga iščekivanja. On ne promatra ljude s visine, nego ulazi u njihov život, u naš život, te donosi tjelesno i duhovno zdravlje.

Bartholomeus Breenbergh, *Isus ozdravlja gluhog mucavca*, 1635.

Postupnost duhovnog ozdravljenja

U kontekstu današnjeg odlomka vidi se da je upravo o duhovnom zdravlju riječ. Sljedeće ozdravljenje koje će Isus učiniti bit će ozdravljenje slijepca iz Betsaide (*Mk* 8,22-26). I njega Isus hvata za ruku, izvodi ga iz mase, pljuje mu u oči. Gotovo iste geste koje smo vidjeli i u današnjem evanđelju. Slijepac ispočetka ne vidi jasno, nego mu se od ljudi čini da je nešto poput drveća. Zato i u današnjem evanđelju treba s odmakom čitati onaj »odmah«. Duhovno ozdravljenje događa se postupno, uz stalnu Isusovu blizinu i njegovo djelovanje. Prava promjena čovjeka jest neprestani rast, a ne nagli skokovi. Konačan je rezultat izvrstan. Na kraju slijepac vidi jasno, vidi sve i vidi na daleko.

Ozdravljenje za svakoga

Ne treba zaboraviti da se ovo današnje Isusovo ozdravljenje dogodilo u krajevima dekapolskim, a to znači u području u kojem su živjeli pogani, pa je i ovaj čovjek zasigurno bio poganin. Isus u svome ozdraviteljskom djelovanju ne pravi razlike među ljudima. Da je to činio, mi koji nismo Židovi nikad ne bismo mogli postati kršćani. I nama je potrebna takva otvorenost prema svakom čovjeku.

Otvorimo se sami evanđelju i evanđeoskim vrijednostima! Neka i nad nama zaječi Isusova riječ: »Effata!« – »Otvori se!« Zaboravi svoje ideje o svijetu, o onome što je korisno za tebe ili za tvoje najbliže, a otvori se svim ljudima, otvori se Bogu, otvori se evanđelju!

Darko Tepert

Uzvišenje svetoga Križa

14. rujna 2024.

ULAZNA PJESMA

Mi treba da se hvalimo križem Gospodina našega Isusa Krista, u kojemu je spas, život i uskrsnuće naše, po kojemu smo spašeni i oslobođeni.

(usp. Gal 6,14)

ZBORNA MOLITVA

Bože po tvojoj volji naš Spasitelj je podnio smrt na križu da otkupi sve ljude. Daj da u ludosti križa upoznamo tvoju mudrost i moć te u nebu postignemo vječno otkupljenje. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, ova žrtva na oltaru križa oduzela je grijeha svijeta: daj da i nas oslobodi svake krivnje. Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

A ja kad budem uzdignut sa zemlje sve ću privući k sebi, govori Gospodin.

(Iv 12,32)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine Isuse Kriste, ti si nas otkupio svojim križem, stablom života, i okrijepio ovom svetom gozdom. Molimo te, privedi nas k slavi uskrsnuća, koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova.

Prvo čitanje Br 21,4b-9

Kad bi koga ujela ljutica, pogledao bi u mjedenu zmiju i ozdravio.

Čitanje Knjige Brojeva

U one dane:

Narod putem postane nestrpljiv.

I počne govoriti protiv Boga i protiv Mojsija:

»Zašto nas izvedoste iz Egipta da pomremo u ovoj pustinji?

Nema kruha, nema vode,

a to bijedno jelo već se ogadilo dušama našim.«

Onda Gospodin pošalje na narod ljute zmije;

ujedale ih one, tako te pomrije mnogo naroda u Izraelu.

Dođe narod k Mojsiju pa reče:

»Sagriješili samo kad smo govorili protiv Gospodina i protiv tebe.

Pomoli se Gospodinu da ukloni zmije od nas!«

Mojsije se pomoli za narod i Gospodin reče Mojsiju:

»Napravi zmiju i stavi je na stup:

tko god bude ujedan, ostat će na životu ako je pogleda.«

Mojsije napravi zmiju od mjedi i postavi je na stup.

Kad bi koga ujela ljutica,

pogledao bi u mjedenu zmiju i ozdravio.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 78,1-2.34-38

Pripjev: Ne zaboravite djela Božjih!

Poslušaj, narode moj, moju nauku,

prikloni uho riječima usta mojih!

Otvorit ću svoja usta na pouku,

iznijet ću tajne iz vremena davnih.

Kad ih ubijaše, tražiše ga

i opet pitahu za Boga;

spominjahu se da je Bog hridina njihova

i Svevišnji njihov otkupitelj.

Ali ga opet ustima svojim varahu

i jezikom svojim lagahu njemu.

Njihovo srce ne bijaše postojano s njime

nit bijahu vjerni Savezu njegovu.

A on im milosrdno grijeh praštao

i nije ih posmicao;

često je gnjev svoj susprezao

da ne plane svom jarošću!

Adam Elsheimer,
Uzvišenje Sv. Križa, 1605.

Drugo čitanje Fil 2,6-11

Ponizi sam sebe, zato Bog njega preuzvisi.

Čitanje Poslanice svetoga Pavla apostola Filipljanima
Krist Isus: trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe »opljeni« uzevši lik sluge, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnikâ, zemnikâ i podzemnikâ.

I svaki će jezik priznati: »Isus Krist jest Gospodin!« – na slavu Boga Oca.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja

Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te,
jer si po svojem svetom Križu otkupio svijet.

Evanđelje Iv 3,13-17

Sin Čovječji ima biti podignut.

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Reče Isus Nikodemu: »Nitko nije uzašao na nebo doli onaj koji siđe s neba, Sin Čovječji. I kao što je Mojsije podigao zmiju u pustinji tako ima biti podignut Sin Čovječji da svaki koji vjeruje, u njemu ima život vječni. Uistinu, Bog je tako ljubio svijet te je dao svoga Sina Jedinorođenca da nijedan koji u njega vjeruje ne propadne, nego da ima život vječni. Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	503	Mi treba da se hvalimo
Otpjevni psalam:	ŽV 9/2008	Ne zaboravite djela Božjih
Prinosna:	228.2	Nekad na križu
ili	179	Zdravo budi, Križu sveti
Pričesna:	245	Moj Isuse
	248-256	Zdravo Tijelo
Završna:	207	Prigni se, svako koljeno
ili	481	Častimo te

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, dobri nas Otac križem svoga Sina želi spasiti i privesti vječnome životu, stoga mu se iskrena srca utecimo molitvama:

1. Tvoj je Sin prihvatio svoj životni križ znajući da će time spasiti cijeli svijet. Daj da sveta Crkva, zagledana u Kristov križ, s pouzdanjem u tvoju svemoć prihvaća sve križeve današnjice, molimo te.
2. Svijet je prepun siromašnih i napuštenih koje iz dana u dan pritišću teški životni križevi. Smiluj se njihovim bolima i olakšaj im svakodnevne poteškoće, molimo te.
3. Često se hvalimo izvanjskim znacima vjere, a srca su nam daleko od tebe. Daj da nas pogled na Kristov križ obrati te uvidimo smisao i potrebu istinske vjere, molimo te.
4. Životne nas kušnje ponekad udaljavaju od vjernosti tvome Sinu. Podaj nam snage izdržati sve napasti ovozemnosti, a da ne klonemo duhom i ne izgubimo vjeru u tvoju svemoć, molimo te.
5. Naši su dragi pokojni živjeli noseći svoje križeve za Kristom. Iskaži im svoju neizmjernu ljubav te ih primi u vječno prebivalište u nebesima, molimo te.

Dobri Oče, iako se često u svojoj slabosti odupiremo životnim križevima, želimo kročiti putem spasenja i naučiti pronalaziti snagu u svakome križu. Daj da nam Kristov križ bude neiscrpna snaga i putokaz prema vječnosti.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Uzeti križ i vjerovati

Da bismo bolje razumjeli evanđeoski ulomak iz Iv 3 potrebno je shvatiti što se zbiva prije. U Iv 2,13-17 Isus izgoni trgovce iz Hrama. Za Isusa ovo znači da je »vrijeme Hrama – vrijeme određenog načina religioznosti i religije – završeno«. Ali Židovi (nadasve religijske vlasti) razumiju događaj kao da je došao novi Mojsije, obnovitelj Zakona. U Iv 2,18 pitaju Isusa: »Koje nam znamenje možeš pokazati da to smiješ činiti?« Ili drugim riječima: »U redu, ti si novi Mojsije, ali na temelju čega ti možemo vjerovati?« Hram, Zakon, kult, svećeništvo, sve su to bile ustanove preko kojih se stvarao određeni kanal komunikacije s Bogom. Hram je bio mjesto gdje je osoba mogla susresti Boga; Zakon je služio za posvećivanje kako bi se pojedinac svidio Bogu; kult je koristio da se uđe u kontakt s Bogom; a svećenici su bili poput »odvjetnika« koji su posredovali kod Boga.

S Isusom sve ovo se mijenja jer jedini hram i jedino svetište je Isus, a jedini kult koji treba činiti je kult LJUBAVI. S Isusom na određeni način prestaje religioznost (ono što ti trebaš činiti za Boga) i započinje VJERA (u ono što Bog čini za tebe). Bog ne zahtjeva od nikoga da ga mora ljubiti, jer ljubav se ne može zapovjediti, već Bog želi da prihvatimo u potpunosti njegovu ljubav i darujemo je, ne samo Bogu, već braći i sestrama, svome bližnjemu (usp. Iv 13,34-35).

Isus i Nikodem

Isusovu gestu tjeranja trgovaca iz Hrama krivo su protumačili ponajviše farizeji koje možemo nazvati »doktorima religioznosti«. Oni su smatrali da je prava zajednica Izraelaca model pobožnosti za čitav narod, namećući narodu tradiciju i propise kao nezaobilaznu Božju volju. Među njima (farizejima) našao se i neki Nikodem, jedan od židovskih glavara. I on vjeruje i misli jednako (Iv 3,2). Ovo Isusa potiče na razgovor s njime premda Nikodem ne razumije ni

riječi. On, kao i svi farizeji, vjeruje da će se Božje kraljevstvo ostvariti tek kada čitav Izrael bude vjerno održavao i vršio Zakon. Isus mu stoga i govori: »Nikodeme, nije najvažnije vršenje Zakona koje spašava, već novo rođenje« (usp. Iv 3,3).

Riječ je o vrlo delikatnom razgovoru... nisu zapovijedi te koje će te spasiti, već moraš promijeniti svoj život, način življenja i prepustiti se djelovanju Duha i samo tako ćeš upoznati Boga. Vjera se na sastoji u tome da ne smiješ kršiti zakone, već je vjera promjena životnih navika i života – to znači ponovno se roditi. Bog je susret, iskustvo, kontakt s nečime životnim, s nečime što je lijepo i neodgodivo, susret koji će ti promijeniti život. Bog je onaj koji te želi protresti. Kada ga susretneš da više nisi isti. Bog, dakle nije netko koga ćeš susresti ako vršiš vanjske zakone, već unutarnji pokretač tvoga duha. Bog je poput vjetra (usp. Iv 3,8), on je za sve jednak i nitko ga ne može posjedovati. Moraš ga samo osjetiti, iskusiti, jer unatoč tvojoj »vanjskoj religioznosti«, on se mora »uvući tebi pod kožu« da bi se spasio (usp. LG 16).

Zahtjevan razgovor

U Iv 3,13 čitamo: »Nitko nije uzašao na nebo doli onaj koji siđe s neba, Sin Čovječji«. Nebo je božanska sfera. Ljudi ne silaze s neba, ali Isus da. Ako Isus uzlazi na nebo, znači da je on Bog. Ali Isus nije samo Bog, on je i čovjek – Sin Čovječji. Isus je uistinu Božji poslanik, dakle on je Bog. Nikodem ovo razumije, ali djelomično: »Rabbi, znamo da si od Boga došao« (3,2). Isus je Bog, ali i čovjek, Bog koji se objavljuje kao punina čovječanstva. On ljubi u potpunosti i time očituje Boga na zemlji.

Ivan nastavlja: »I kao što je Mojsije podigao zmiyu u pustinji tako ima biti podignut Sin Čovječji da svaki koji vjeruje, u njemu ima život vječni« (Iv 3,14-15). Ovdje navodi poznati primjer koji smo čuli u današnjem prvom čitanju. Mojsije podiže mjedenu

Piero della Francesca, Uzvišenje Sv. Križa, oko 1462.

zmiju – pogled u nju liječi (usp. *Br* 21,9). Isus ovo navodi jer ponovno uspoređuje ono prije i ovo sada. Prije je pogled u zmiju dopuštao nastavak FIZIČKOG života (vjera), a sada pogled u križ omogućuje UNUTARNJI život.

Isus daje život! On oživljava! On kaže da je i Put i Istina i ŽIVOT (*Jv* 14,6). Više puta Ivan ovo naglašava u svojem evanđelju. On daje puninu života – fizički, duhovni, emotivni, osjećajni.... Pravi život je ljubav, sloboda, povjerenje, ponovno ustati i krenuti naprijed.

Križ i vjera

Farizeji su govorili da treba poštivati i samo poštivati pravila, ali Isus govori: »Ne prijatelji! Bog ljubi svijet i to toliko da daje svoga Jedinca« (usp. *Fil* 2,5-11)! U riječima: »Da nijedan koji vjeruje u njega« nije samo ispo- vijedanje vjere, nije zapovijed da MORAŠ VJEROVATI, nego vjera je izbor! I tko uistinu vjeruje ima život vječni. Ne bilo što. Riječ je o životu (ne smrti), stvarnosti (ne laži), ljubavi (ne osjećaju), radosti (ne tuzi), istini (ne strahu). Tko uistinu vjeruje, živi!

Nastavlja Ivan: »Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po njemu« (3,17). Zašto? Bogu očito nije važno suditi... Sve naše pobožnosti,

postovi, mise... koliko smo mi svjesni toga da to Bogu nešto znači? Čini se da svime time želimo »ugađati« Božjoj ljubavi...ali s kolikom ljubavlju to činimo? Zar nije Božja ljubav i milosrđe mnogo veće od svega toga... ne kažem da ne treba, ali koliko o tome mislimo... i već sada na svetoj misi? Osuda o kojoj Isus govori upućena je farizejima, ponajviše zbog njihovog vanjskog vršenja kulta!

A danas dok slavimo blagdan Uzvišenja Svetoga križa potrebno je ponovno se podsjetiti da nam Bog ne šalje križeve da bi nas njima osudio ili kaznio. Bog nas od križeva oslobađa! I ako pogledamo u Evanđelja riječ križ spominje se 73 puta i nikada se ne povezuje s nevoljom (tek je od 5. st. križ povezan s patnjom). Mi smo čak pet puta u evanđeljima pozvani uzeti križ.... Prihvatiti, nositi... ali svaki put aktivno, nikad prisilno! Nitko ti ne daje križ, već ga svojevoljno trebaš uzeti.

I to je pravo nasljedovanje: »Ako tko hoće služiti mi, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom« (Lk 9,23).

Stoga križ promatrajmo s ljubavlju. Križ je snaga za ići naprijed, tako kako je. Nije križ komad drveta, već je u križu život, ne stoga što je život križ, već zato jer je u križu PRAVI ŽIVOT!

Andělo Maly

ULAZNA PJESMA

Daj mir, Gospodine,
onima što se u te uzdaju,
da se proroci tvoji
pokažu istiniti.
Uslišaj molitve
slugu svojih,
Izraela, puka svoga.
(usp. Sir 36,18)

ZBORNA MOLITVA

Bože,
Stvoritelju i Svedržitelju.
Daj da ti služimo
svim srcem
te iskusimo darove
tvoje ljubavi.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine,
usliši nam prošnje
i primi darove.
Što svaki od nas
prikazuje tebi na čast,
nek bude na spasenje svima.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Kako li je dragocjena,
Bože, tvoja dobrota,
pod sjenu krila tvojih
ljudi se sklanjaju.
(Ps 36,8)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine,
nek nam ova pričest
pronikne duh i tijelo,
da u nama ne prevagne
tjelesna sklonost
nego djelovanje tvoje moći.
Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 50,5-9a

Leđa podmetnuh onima što me udarahu.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Gospodin Bog uho mi otvori: ja se ne protivih niti uzmicah. Leđa podmetnuh onima što me udarahu, a obraze onima što mi bradu čupahu, i lica svojeg ne zaklonih od pogrda ni od pljuvanja. Gospodin Bog mi pomaže, zato se neću smesti. Zato učinih svoj obraz ko kremen i znam da se neću postidjeti. Blizu je onaj koji mi pravo daje. Tko će na sud sa mnom? Nek se suoči sa mnom! Tko je protivnik moj u parnici? Nek mi se približi! Gle, Gospodin Bog mi pomaže, tko će me osuditi?

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 116, 1-6.8-9

Pripjev: Hodit ću pred licem Gospodnjim u zemlji živih.

Ljubim Gospodina jer čuje
vapaj molitve moje:

uho svoje prignu k meni
u dan u koji ga zazvah.

Užeta smrti sapeše me,
stegoše me zamke podzemlja,
snašla me muka i tjeskoba.

Tada zazvah ime Gospodnje:
»Gospodine, spasi život moj!«

Dobrostiv je Gospodin i pravedan,
pun je sućuti Bog naš.
Gospodin čuva bezazlene:
u nevolji bijah, on me izbavi.

On mi život od smrti izbavi,
oči moje od suza, noge od pada.

Hodit ću pred licem Gospodnjim
u zemlji živih.

Drugo čitanje Jak 2,14-18

Vjera, ako nema djelâ, mrtva je.

Čitanje Poslanice svetoga Jakova apostola

Što koristi, braćo moja, ako tko rekne da ima vjeru, a djelâ nema? Može li ga vjera spasiti? Ako su koji brat ili sestra goli i bez hrane svagdanje pa im tkogod od vas rekne: »Hajdete u miru, grijte se i sitite«, a ne dadnete im što je potrebno za tijelo, koja korist? Tako i vjera: ako nema djelâ, mrtva je u sebi.

Inače, mogao bi tko reći: »Ti imaš vjeru, a ja imam djela. Pokaži mi svoju vjeru bez djelâ, a ja ću tebi djelima pokazati svoju vjeru.«

Riječ Gospodnja.

Anthony van Dyck,
Krist okrunjen trnjem, 1620.

Pjesma prije Evanđelja Gal 6,14

Bože sačuvaj da bih se ičim ponosio osim križem Gospodina našega Isusa Krista po kojem je meni svijet raspet i ja svijetu.

Evanđelje Mk 8,27-35

Ti si Pomazanik-Krist! ... Sin Čovječji treba da mnogo pretrpi.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

U ono vrijeme:

Krenu Isus i njegovi učenici u sela Cezareje Filipove. Putem on upita učenike: »Što govore ljudi, tko sam ja?« Oni mu rekoše: »Da si Ivan Krstitelj, drugi da si Ilija, treći opet da si neki od proroka.« On njih upita: »A vi, što vi kažete, tko sam ja?« Petar prihvati i reče: »Ti si Pomazanik – Krist!« I zaprijeti im da nikomu ne kazuju o njemu.

I poče ih poučavati kako Sin Čovječji treba da mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i nakon tri dana da ustane. Otvoreno im to govoraše. Petar ga uze u stranu i poče odvrćati. A on se okrenu, pogleda svoje učenike pa zaprijeti Petru: »Nosi se od mene, sotonu, jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko!«

Tada dozva narod i učenike pa im reče: »Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka uzme svoj križ i neka ide za mnom. Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene i evanđelja, spasit će ga.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	141 ili 87.1	Daj mir, Gospodine
ili	183	Ti, Kriste, Kralj si vjekova
Otpjevni psalam:	ŽV 9/2009	Hodit ću pred
Prinosna:	XV	Oče, primi žrtvu ovu
ili	183.5	Ta zato kruha, vina lik
Pričesna:	242	O sveta gozbo
	246	Ovdje je sada
Završna:	756	U slavu svetog Srca

MOLITVA VJERNIKA

Braći i sestre, odreknimo se svojih zemaljskih ograničenosti i skrušena srca utecimo vječnome Ocu, moleći ga da nam iskaže svoje neizmjereno milosrđe:

1. Istinska vjera očituje se u vršenju dobrih djela. Daj da sveta Crkva mnoštvom dobrih djela svakodnevno svjedoči tvoju ljubav prema svim ljudima, molimo te.
2. Petar je hrabro posvjedočio da je tvoj Sin Krist. Daruj papi, biskupima i svećenicima milost da istom hrabrošću naviještaju Istinu, molimo te.
3. Današnjim danom započini jesenski kvatreni tjedan. Ujedini nas u žarkoj molitvi za svećenička i redovnička zvanja, kao i za kršćansku izgradnju mladeži, molimo te.
4. Tvoj nas Sin uči da život možemo spasiti odreknućem od vlastitih prohtjeva i prihvaćanjem križa. Potiči nas da svakodnevno prihvaćamo križ života i živimo u skladu s evanđeljem, molimo te.
5. Naši su se pokojni trudili dobrim djelima pokazivati svoju vjeru. Za svako ih dobro djelo nagradi vječnim životom u svome nebeskom kraljevstvu, molimo te.

Vječni Oče, hvala ti što sve ove naše prošnje neprestano uslišavaš. Udijeli nam, molimo te, milost odricanja od ovozemaljskih slabosti i prolaznih uгода, te slijediti Kristov križ do neprolaznog života u vječnosti.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Vjera se ispovijeda pred idolima

Draga braćo i sestre, događaj današnjeg evanđelja odvija se u mjestu koje nosi ime *Cæsarea Philippi*. Što je Cezareja Filipova? Zašto nosi takvo ime? Zašto je evanđelist smatrao važnim staviti pred nas i podatak mjesta gdje Petar na Isusovo pitanje o njegovu identitetu odgovara: „Ti si Pomazanik – Krist!“ (*Mk 8,29b*). Na koncu, kako ova riječ može odjeknuti u mom srcu i što sve to znači za tvoj i moj život?

Panika

Cezareja Filipova smještena je u podnožju brda Hermon u blizini izvorišta rijeke Jordana. Herod Filip, koji je vladao ovim područjem, izgradio je grad ovdje u čast Cezara, svojega cara i u svoju čast. Grad je prije nosio ime Paneas prema grčkom bogu Panu čiji se hram ondje nalazio. Budući da je hram bio povezan s ulazom u pećinu u blizini koje se nalazio izvor, koji je simbol plodnosti, narod je vjerovao da će svetkujući spomenuto božanstvo steći njegovu naklonost i živjeti plodno. Alternativa je bio paničan (riječ panika dolazi upravo od ovoga božanstva) i strašan život koji će proizići kao osveta Pana ukoliko ga se ne štuje. Cijeli kult bio je popraćen prilično razuzdanim hedonističkom igrama koje su isključivale razum i čovjeka svodile na puki nagon.

Nadalje, Filip časti cara do te mjere da grad imenuje po njemu. S jedne strane, promatrajući spomenuti kult vidimo čovjeka koji se, vođen strahom, prepušta nagonima. S druge strane vidimo čovjeka koji želi steći naklonost odgovarajući na tuđa očekivanja. Radi se dakle o načinu života u kojemu čovjek nije čući vlastiti identitet zaboravlja tko je te želi pronaći svoju sigurnost bez obzira na cijenu. Identificira se sa svojim idolima i dopušta im da mu određuju ime, tj. da određuju tko on jest.

Tko sam ja?

Isus učenicima pitanje o identitetu postavlja na mjestu koje je označeno kompromisima, na mjestu panike, idola i opterećenosti očekivanjima. Petar, očito nadahnut Duhom Svetim odlično ispovijeda „ti si Pomazanik – Krist!“ (*Mk 8,29b*). Petru je Gospodin, promijenivši mu ime, već učvrstio identitet, rehabilitirao ga, tj. uveo ga u ono što i tko Petar zaista jest. Odgovor na pitanje tko sam ja ne može mi dati nešto ili netko tko je ispod mene. Odgovor na pitanje ne može mi dati moj „cezar“, osoba ili situacija pred kojom se klanjam. Odgovor na to pitanje može mi dati samo onaj tko je iznad mene i tko je spreman uvijek ići u moju korist.

Idoli i hramovi

Petar nadalje vjeru da je Isus Pomazanik ispovijeda pred jednim idolom i jednim hramom. Vjeru možemo ispovijedati u svakom trenutku, ipak, ono što donosi težinu jest vjeru ispovijediti pred našim osobnim hramovima i idolima. Možemo si podići različite hramove kojima se klanjamo. To može biti određena osoba zbog čije smo naklonosti spremni sići u kompromise i gaziti po leševima. To može biti moja karijera kojoj se klanjam i u kojoj želim pronaći utjehu, zadovoljstvo i smisao. Može se raditi u kultu zdravlja poradi kojega sam spreman odreći se Boga i njegove milosti. Ulogu hrama u našem životu mogu preuzeti i teškoće koje nas zaskoče, zaprepaste, liše radosti i zasjene pogled u pravome smjeru, poput jedne teške bolesti ili gubitka osobe. Vjera se ispovijeda pred svim tim situacijama. To su tvoji i moji hramovi gdje smo poput Petra pozvani odlučno ustati i uskliknuti: „Da Kriste, ova stvar mi obećava mnogo; da Kriste, s ovime ću se jako teško suočiti, ali ja tebi vjerujem jer ti si Bog, ti si Gospodar, ti si meni naklonjen i ti vodiš moj život“.

Mihály Munkácsy, *Krist pred Pilatom*, 1881.

Bog ti je naklonjen

O tome kakav je Bog i što dolazi iz njegove ruke govori nam prvo čitanje. Zašto se staviti u Njegove ruke, zašto ispovijediti njega i odabrati ono što on daje unatoč svim ostalim mogućnostima? Kako to uopće učiniti? Izaija u trećoj pjesmi o Sluzi Gospodnjem kaže: „Gospodin Bog uho mi otvori: ja se ne protivih niti uzmicah“ (*Iz 50,5*). Izaija zauzima stav poslušnosti. Ukoliko ne slušam, ne mogu čuti. Ukoliko sam fiksiran samo na svoje vizije o tome kako moj život treba izgledati i koje je najbolje rješenje, neću moći čuti glas Onoga koji ga jedini može ispuniti i dati mu okus.

U proroštvu koje je ispunjeno u Isusu Kristu vidimo tko je i na koji način na tvojoj strani – „Leđa podmetnuh onima što me udarahu, a obraze onima što mi bradu čupahu, i lica svojeg ne zaklonih od uvreda ni od pljuvanja“ (*Iz 50,6*). Nadalje, on je onaj koji je blizu (usp. *Iz 50,8*). Bog je toliko blizu i toliko se prignuo čovjeku da

je i sam postao čovjek kako bi mu pokazao kako biti čovjek.

Na koncu evanđelja, posljedično na Petrov pokušaj odvratanja od toga da Krist položi život za one koji ga ljube, Gospodin nas poziva da se odrekne samih sebe. Zaista, jedini put istinske radosti jest dati mogućnost Bogu da su njegovi planovi za naš život veći od svih našim planova i projekata. U suprotnome, kako možemo primiti novost, kako možemo doživjeti naš skok, našu pashu? Kako primiti dar ako iz ruku ne ispustim ono što se nalazi u njima? Dopusti Bogu da te iznenadi s novošću života, njemu koji je od svoga lica učinio kremen (*Iz 50,7b*).

I ti i ja ćemo – nasljedujući isti put i ljubeći druge na način da ih stavimo ispred sebe, da dopustimo njima da budu u sredini, da oni dođu do izražaja – i sami biti osvjetljeni. Ne boj se, On je na tvojoj strani!

Hrvoje Zovko

Dvadeset i peta nedjelja kroz godinu

22. rujna 2024.

ULAZNA PJESMA

Ja sam spasenje naroda,
govori Gospodin. Iz koje
god nevolje zavape k meni,
ja ću ih uslišiti, i bit ću Bog
njihov zauvijek.

ZBORNA MOLITVA

Bože, sav si svoj zakon
sveo na ljubav prema tebi i
blišnjemu. Daj da vršimo
tvoje zapovijedi i
postignemo vječni život.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, primi darove
svoga naroda da nebeskim
otajstvima postignemo
što vjerom i djelom
ispovijedamo.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Naredbe si svoje dao da se
brižno čuvaju. O, kad bi
čvrsti bili putovi moji
da tvoja čuvam pravila!
(Ps 119,4-5)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, ti nas hraniš
svojim otajstvima.
Odgajaj nas neprestano
uredbama svoga milosrđa
da plodove otkupljenja
donosimo i u otajstvima
i u vladanju.
Po Kristu.

Prvo čitanje Mudr 2,12.17-20

Osudimo ga na smrt sramotnu!

Čitanje Knjige Mudrosti

Rekoše bezbožnici:

»Postavimo zasjedu pravedniku jer nam smeta i protivi se našem
ponašanju, predbacuje nam prijestupe protiv zakona i spočitava
kako izdamosmo odgoj svoj. Pogledajmo jesu li istinite riječi nje-
gove, istražimo kakav će biti njegov svršetak. Jer ako je pravednik
Božji sin, On će se za nj zauzeti i izbavit će ga iz ruku neprijatelj-
skih. Zato ga iskušajmo porugom i mukom da upoznamo blagost
njegovu i da prosudimo strpljivost njegovu. Osudimo ga na smrt
sramotnu, jer će mu, kako veli, doći izbavljenje.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 54,3-6.8

Pripjev: Bog krijepi život moj!

Spasi me, Bože, svojim imenom
i jakošću svojom izbori mi pravdu!

Poslušaj, Bože, moju molitvu

i usliši riječi usta mojih!

Oholice ustadoše na me
i moj život traže silnici:
na Boga se ne osvrću.

Evo, Bog mi pomaže,

Gospodin krijepi život moj.

Od srca rado ću ti žrtvovati,

slavit ću ti ime, Gospodine, jer je dobrostivo.

Drugo čitanje Jak 3,16 – 4, 3

Plod se pravednosti u miru sije onima koji tvore mir.

Čitanje Poslanice svetoga Jakova apostola

Predragi: Gdje je zavist i svadljivost, ondje je nered i svako zlo djelo.
A mudrost odozgor ponajprije čista je, zatim mirotvorna, milostiva,
poučljiva, puna milosrđa i dobrih plodova, postojana, nehinjena.
Plod se pak pravednosti u miru sije onima koji tvore mir.

Odakle ratovi, odakle borbe među vama? Zar ne odavde: od pohota
što vojuju u udovima vašim? Žudite, a nemate; ubijate i hlepitate, a
ne možete postići; borite se i ratujete. Nemate jer ne ištete. Ištete,
a ne primete jer rđavo ištete: da u pohotama svojim potratite.

Riječ Gospodnja.

Carl Heinrich Bloch,
Isus i dijete (detalj), 1800.

Pjesma prije Evanđelja usp. 2Sol 2,14

Bog nas pozva po evanđelju na posjedovanje slave
Gospodina našega Isusa Krista.

Evanđelje Mk 9,30-37

Sin Čovječji predaje se...

Tko želi biti prvi, neka bude svima poslužitelj.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

U ono vrijeme:

Otišavši s gore, Isus i njegovi učenici prolažahu kroz Galileju. On ne htjede da to itko sazna. Jer poučavaše svoje učenike. Govoraše im: »Sin Čovječji predaje se u ruke ljudima. Ubit će ga, ali će on, ubijen, nakon tri dana ustati.« No oni ne razumješe te besjede, a bojahu ga se pitati.

I dođoše u Kafarnaum. I već u kući upita ih: »Što ste putem raspravljali?« A oni umukoše jer putem među sobom razgovarahu o tome tko je najveći. On sjede i dozove dvanaesticu te im reče: »Ako tko želi biti prvi, neka bude od svih posljednji i svima poslužitelj!« I uzme dijete, postavi ga posred njih, zagrlji ga i reče im: »Tko god jedno ovakvo dijete primi u moje ime, mene prima. A tko mene prima, ne prima mene, nego onoga koji mene posla.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	79.1	Spasi nas, Gospodine
ili	227	O silni, jaki Bože
Otpjevni psalam:	ŽV 9/2009	Bog krijepi život moj
Prinosna:	232	Gospode, primi
ili	237	Mir svoj, o Bože
Pričesna:	273	Ja sam s vama
	III	Gospodin je pastir moj
Završna:	859	Spasitelju, dobri Isukrste

MOLITVA VJERNIKA

Znamo li u svoje središte staviti najmanje i najpotrebnije, shvatit ćemo i smisao vjere, stoga se iskrena srca utecimo nebeskom Ocu molitvama:

1. Tvoj se Sin predao u ruke grešnika za spasenje svijeta. Vodi svoju Crkvu Duhom Svetim kako bi uvijek znala nasljedovati Kristovo predanje i privoditi vjerne spasenju, molimo te.
2. Krist je na razne načine poučavao svoje učenike da bi shvatili smisao vjere. Daj da pastiri svete Crkve neprestano traže Istinu i radosna je srca naviještaju povjerenim stadima, molimo te.
3. U mnogim krajevima svijeta bijesne ratovi i nemiri, vođeni pohlepom vladajućih. Uništi u njima svaku želju za posjedovanjem tuđeg, kao i uništavanjem svega što si stvorio, molimo te.
4. Mnogo je međuljudskih odnosa narušeno zbog zavisti i svadljivosti. Ohrabri nas na međusobno traženje oprost da bismo mogli živjeti u miru i slozi, molimo te.
5. Učiš nas da primajući najmanje, primamo Krista. Daj da nam središte djelovanja uvijek budu najranjiviji i njihove potrebe, molimo te.

Nebeski Oče, dok ti zahvaljujemo na tvojim uslišanjima, molimo te da nas učiniš malenima i pravednim poslužiteljima tvojih milosnih darova svima potrebitima, kako bismo u ovome svijetu širili nadu u pobjedu dobra nad zlom.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

Pouka koja traje

Isus je u podnožju visoke gore na kojoj se preobrazio pred trojicom učenika oslobodio dječaka nijemoga zloduha. Neposredno nakon toga nasamo je poučavao učenike kako postoji vrsta zloduha koja se izgoni samo molitvom i postom. Tu pouka nije završila. Nastavio ih je poučavati dok su prolazili kroz Galileju.

Isus je neko vrijeme htio biti nasamo s učenicima jer ih je namjeravao poučiti o najvažnijem. Marko je najvažnije sažeo u dvije rečenice. „Sin čovječji predaje se u ruke ljudima. Ubit će ga, ali će on, ubijen, nakon tri dana ustati.“ (Mk 9,31). Isus svoj životni put ne vidi iz pasivne perspektive žrtve. Ne govori o sebi kao nekome kome će ljudi nanijeti nepravdu. Govori da se on predaje u ruke ljudima. Predajući se ljudima u ruke ljudi će pokazati tko su. U njihovu ophođenju s njime vidjet će se tko su. Tko su i kakvi su ljudi najbolje se vidi po načinu kako ophode s drugim ljudima. Kakav je netko vidi se po tome kako se ponaša prema nekome drugome. U slučaju Isusovu sve je još oštrije. On sebe naziva Sinom Čovječjim. Njegovi učenici su već povjerovali da je Isus Sin Čovječji i da je utjelovljeni Bog. Mesija. Petar je to i posve jasno i nedvojbeno rekao. Što će učiniti s njime kada dođe kritični trenutak? Kako će se ponašati učenici kada dođe njegov čas? Isus im kaže kako će se ponašati ljudi u čije će se ruke on dati. Ubit će ga. Kad se to dogodi, pokazat će se kakvi su ljudi. Vidjet će se njihov zakon, njihove strasti i njihova uvjerenja. Na tom što će učiniti njemu pokazat će se kakav je svijet.

No, sudbina Sina Čovječjega nije u njihovim rukama. On će se, doduše, dati njima u ruke, ali on će, nakon što ga ubiju, ustati. Ljudi imaju moć ubiti život. Tako mogu umisliti da imaju svu moć nad životom. No ljudi nemaju moć nad životom. Ovdje se sluti i ljudska nemoć da stvore život i ljudska nemoć da ubijeni život uskrsnu

kao i velika volja da se domognu upravo te moći. Naš svijet upinje goleme snage ne bi li zagospodario početkom ljudskoga života. Odatle silna strast i za moći nad početkom života. Moć ubijanja začetoga života i istodobno moć stvaranja života. Tako se pod istim krovom vrše abortusi i umjetna oplodnja. Slično je s koncem ljudskoga života. Ulažu se goleme snage u to da se jedan život produži, a da se drugi dokrajči. Moć nad koncem života hoće i dokrajčiti ga i produžiti ga. Ne samo jedno niti samo drugo, nego i jedno i drugo ovisno o tome što moć hoće.

Na Isusu se pokazalo kakav je svijet i kakvi su ljudi. Na njemu će se pokazati i kakvi su njegovi učenici.

Marko kaže da ga nisu razumjeli. To se neprestano ponavlja. Isus ih poučava, a oni ne razumiju. No, Marko kaže još nešto. Ne samo da ga nisu razumjeli, nego su se bojali i pitati ga. Zašto? Čega ih je bilo strah?

Učenicima je još u ušima oštra Isusova riječ Petru kada ga je pokušao odvratiti od njegova puta u Jeruzalem. „Nosi se od mene, sotonu, jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko!“ (Mk 8,33). Budući da nisu razumjeli što im Isus govori, nisu razumjeli ni same sebe i bojali su se da bi bilo kakva njihova reakcija naišla na učiteljevu osudu. Ponašaju se kao djeca u školi kada ih nastavnik pita ono što ne razumiju. Ne postavljaju pitanja kako bi razumjeli, nego od straha zanijem. Ne vide svoje neznanje, nego opažaju samo učiteljeve negativne reakcije.

Isus, međutim, ne povisuje ton niti ih izlaže njihovom neznanju. Traži način kako da dopre do njih. Kada su stigli u Kafarnaum u kući ih pita o čemu su putem razgovarali. Opet muk. Kao što su ostali bez riječi zato što nisu razumjeli što im Isus govori o svom putu ostali su bez riječi i na njegovo pitanje čime su se putem bavili. Ovaj put su zanijemili jer su se bavili pitanjem koje je izravno

povezano s Isusovom smrću. Čuli su da im Isus kaže da će ga ubiti. Oni raspravljaju tko je među njima najveći. Počinju se igrati mislju tko će zauzeti učiteljevo mjesto kada njega više ne bude. Nešto nalik svađi braće oko baštine još i prije negoli otac umre.

Isus nastavlja poučavati ih. Ovaj put ne samo riječima nego i vizualno. Uzeo je dijete i stao u sredinu. Učenici su u krugu oko njih. Ovo je sasvim drukčija slika ljudskih odnosa od one koja kola glavama njegovih učenika. Oni misle piramidalno. Na vrhu je jedan. Svi drugi su stupnjevito ispod njega. Takav je i svijet u kojem žive. Isus im otvara oči za drukčiji svijet. U sredini je on i dijete. Bog i najmanji. Bog i najslabiji. Svi drugi su na istoj razini. Jednakovrijedni. Ni veći ni manji. Njihovi odnosi se ne mjere pitanjem tko je najveći. Mjere se pitanjem kakav im je odnos prema Bogu i prema najmanjima.

Ovdje leži važni ključ razumijevanja Crkve. U središtu je Bog i u središtu su najmanji. Svi ostali su pozvani služiti. I tko želi biti prvi neka bude svima poslužitelj. Uz to odnos prema najmanjima je u istom trenu i odnos prema Bogu. Ovdje se ponovo zrcali Isusova prva pouka. Na odnosu prema njemu će se pokazati kakav je svijet. Na odnosu prema najnemoćnijima se pokazuje kakav je svijet.

To nas dovodi do najvažnije pouke ovog Markova ulomka. Kakav je svijet vidi se po tome kako se odnosi prema Sinu Čovječjem kada im se preda u ruke i kako se odnose prema krhkosti života na početku i njegovoj krhkosti na koncu životnoga puta. Kakva je Crkva vidi se po tome kako se odnosi prema Učitelju, a kako prema najmanjima, nezaštićenima, krhkima. Kakvi su članovi Crkve vidi se po tome kako zamišljaju svoj mjesto u Crkvi.

Kada se vjernici nedjeljom saberu oko Riječi i stola Gospodnjega, onda im se ovaj važni Markov tekst pretvara u svjetlo pouke. Vjernicima je potrebno uvijek iznova razumjeti kakav je svijet. Potrebno im je izići iz straha od nerazumijevanja i odvažiti se na

Carl Bloch, *Isus i dijete*, 1873.

»Tko god jedno ovakvo dijete primi u moje ime, mene prima. A tko mene prima, ne prima mene, nego onoga koji mene posla.«

pitanja. Potrebno im je u središtu vidjeti Isusa i najmanje. To ih oslobađa od napaсти da sami sebe projiciraju na viša mjesta i da druge smještaju ispod sebe. I, naravno, ovaj je tekst veliko svjetlo samim službenicima Riječi. I njima je potrebno spustiti se na istu razinu sa svojim slušateljima i u središtu vidjeti Isusa i najmanje kojima su pozvani služiti.

Ante Vučković

Dvadeset i šesta nedjelja kroz godinu 29. rujna 2024.

ULAZNA PJESMA

Sve što si poslao na nas,
sve što si nam učinio,
Gospodine, pravedno si
učinio. Nismo čuvali
naredbe tvoje, ali proslavi
ime svoje, Gospodine:
postupaj s nama
po blagosti svojoj,
po velikoj ljubavi svojoj.
(Dn 3,31.29-30.43.42)

ZBORNA MOLITVA

Bože, ti svoju svemoć
očituješ najviše praštanjem
i milosrđem. Budi nam
uvijek milostiv da težimo
za obećanim dobrima i
uđemo u vječno zajedništvo
s tobom.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Milosrdni Bože,
nek ti ovaj naš prinos bude
drag, da nam otvori izvor
svakog blagoslova.
Po Kristu.

PRIČESNA PJESMA

Po ovom smo upoznali
ljubav: on je za nas položio
život svoj, pa smo i mi dužni
živote položiti za braću.
(1Iv 3,16)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, ovim otajstvom
naviještamo smrt
Gospodnju. Obnovi nam
duh i tijelo da spremno
prihvatimo trpljenje s
Kristom te budemo njegovi
subaštinici u slavi.
Koji živi.

Prvo čitanje Br 11,25-29

Zar si zavidan zbog mene? Oh, kad bi sav narod postao prorok!

Čitanje Knjige Brojeva

U one dane: Gospodin siđe u oblaku i poče govoriti s Mojsijem, uze od duha koji bijaše na njemu i stavi na sedamdesetoricu starijeh. Kad duh počinu na njima, počehše prorokovati, ali to više nikad ne učiniše.

Dvojica ostadoše u taboru. Jednome je bilo ime Eldad, a drugome Medad. Duh je i na njima počinuo – bili su i oni među upisanima, premda nisu došli u šator – te počehše u taboru prorokovati.

Neki mladić otrča te javi Mojsiju: »Eldad i Medad«, reče, »prorokuju u taboru!« Jošua, sin Nunov, koji je posluživao Mojsija od svoje mladosti, prozbori i reče: »Mojsije, gospodar moj, ušutkaj ih!« Mojsije mu odgovori: »Zar si zavidan zbog mene! Oh, kad bi sav narod Gospodnji postao prorok! Kad bi Gospodin na njih izlio svoga duha!«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 19,8.10.12-14

Pripjev: Naredba Gospodnja srce sladi!

Savršen je zakon Gospodnji,
dušu krijepi;
pouzdan je svjedočanstvo Gospodnje,
neuka uči.

Neokaljan strah Gospodnji,
ostaje svagda;
istiniti sudovi Gospodnji,
svi jednako pravedni.

Sluga tvoj pomno na njih pazi,
vrlo brižno on ih čuva.

Ali tko propuste svoje da zapazi?
Od potajnih grijeha očisti me!

Od oholosti čuvaj slugu svoga
da mnome ne zavlada.
Tad ću biti neokaljan,
čist od grijeha velikoga.

Drugo čitanje Jak 5,1-6

Bogatstvo vam istrunu.

Čitanje Poslanice svetoga Jakova apostola

De sada, bogataši, proplačite i zakukajte zbog nevolja koje će vas zadesiti! Bogatstvo vam istrunu, haljine vaše postadoše hrana moljcima, zlato vam i srebro zarđa i rđa će njihova biti svjedočanstvo protiv vas te će kao vatra izjesti tijela vaša! Zgrnuste blago u

Marie Ellenrieder,
Isus s djecom, 1839.

posljednje dane! Evo: plaća kosaca vaših njiva – koju im uskratiste – više i vapaji žetelaca dopriješe do ušiju Gospodina nad vojskama. Raskošno ste na zemlji i razvratno živjeli, utoviste srca svoja za dan klanja! Osudiste i ubiste pravednika: on vam se ne suprotstavlja!

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Usp. Iv 17,17b.a
Gospodine, tvoja je riječ istina; posveti nas u istini.

Evanđelje Mk 9,38-43.45.47-48

Tko nije protiv nas, za nas je. Ako te ruka sablažnjava, odsijeci je.

Čitanje svetog Evanđelja po Marku

U ono vrijeme: Ivan reče Isusu:

»Učitelju, vidjesmo jednoga kako u tvoje ime izgoni zlo-duhe. Mi smo mu branili jer ne ide s nama.« A Isus reče: »Ne branite mu! Jer nitko ne može učiniti nešto silno u moje ime pa me ubrzo zatim pogrditi. Tko nije protiv nas, za nas je.«

»Uistinu, tko vas napoji čašom vode u ime toga što ste Kristovi, zaista, kažem vam, neće mu propasti plaća.«

»Onomu naprotiv tko bi sablaznio jednoga od ovih naj-manjih što vjeruju, daleko bi bolje bilo da s mlinskim kamenom o vratu bude bačen u more.«

»Pa ako te ruka sablažnjava, odsijeci je. Bolje ti je sakatu ući u život nego s obje ruke otići u pakao, u oganj neugasivi. I ako te noga sablažnjava, odsijeci je. Bolje ti je hromu ući u život nego s obje noge biti bačen u pakao. I ako te oko sablažnjava, iskopaj ga. Bolje ti je jednooku ući u kraljevstvo Božje nego s oba oka biti bačen u pakao, gdje *crv njihov ne gine niti se oganj gasi*.«

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	I	Svi kliknimo Kristu
Otpjevni psalam:	str. 40	Naredba Gospodnja
Prinosna:	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	188	Na Isusov se spomen sâm
	260	O da bude
Završna:	184 ili 283	Ti divni Kralj si nesbesnik

MOLITVA VJERNIKA

Oče vječni, više nego ikada potrebiti smo tvoga Duha da nas vodi putem Istine, stoga te ovim prošnjama ponizno molimo da nam otvoriš srca kako bismo ga mogli primiti i njegovom snagom djelovati:

1. Svoga si Duha izljevao na proroke kako bi te naviještali. Obdari svojim Duhom svetu Crkvu te joj podari snagu u naviještanju tvoga nebeskog kraljevstva, molimo te.
2. Svećenike si posvetio da slave svetu euharistiju. Učini ih dostojnima svetoga poslanja prinošenja Kristove žrtve na oltaru, molimo te.
3. Mnogi su svećenici, redovnici i redovnice, kao i laici, živote posvetili brizi za siromašne i bolesne u raznim krajevima svijeta. Obdari ih snagom svoga Duha da ne posustaju u vršenju dobrih djela, molimo te.
4. Razne netrpeljivosti u društvu nastaju kada se smatramo boljima od drugih. Učini nas poniznima i podaj shvatiti kako smo svi tvoja ljubljena djeca, istih prava i odgovornosti, molimo te.
5. Prečesto stremimo stjecanju materijalnih dobara i ugleda u društvu. Podaj nam spoznati prolaznost materijalnog i usmjereni pogled na duhovni rast, molimo te.

Vječni Oče, svima nam daješ mogućnost da te slijedimo i vršimo dobra djela. Daj da nikoga ne isključujemo zbog svoje sebičnosti, već svoje djelovanje usmjeravamo spasenju svakog čovjeka.

Po Kristu, Gospodinu našem. Amen.

»Oh, kad bi sav narod Gospodnji postao prorok!«

Živimo u vremenu i društvu u kojem se pažljivo povlače granice između različitih grupnih pripadnosti. Među grupama i skupinama rastu rivalstva i napetosti, jer se pripadnici pojedinih grupa toliko identificiraju s duhom i mentalitetom vlastite grupe, da je gotovo nemoguće prepoznati očito dobro i pravedno djelovanje među pripadnicima meni suparničkih grupa. Osobe koje pripadaju mojoj grupi imaju moje povjerenje i moj potpis unaprijed pripremljen na čistom papiru, dok osobe drugih pripadnosti u mojim očima često ne zavrjeđuju niti spremnost mog otvorenog duha čuti i vidjeti drugu stranu, kao što to preporučuje stara latinska poslovice: »Audiatur et altera pars!«.

Upravo o tome govore današnje prvo čitanje iz Knjige Brojeva i Evanđelje po Marku. Na putovanju prema obećanoj zemlji i za vrijeme svog boravka u pustinji, Izraelci su stvarnost svojega života doživljavali u dvije prostorne komponente: šator sastanka u kojem se nastanila „slava Gospodnja“ i kamo bi odlazio Mojsije razgovarati s Gospodinom, i **tabor** u kojem se odvijao svakodnevni život naroda. Tabor i šator kao prostorne odrednice u Knjizi Levitskoga zakonika i Knjizi Brojeva postaju simboli **svetoga** i **svjetovnoga**, a između tih dviju stvarnosti, kako danas tako i nekad, postojala je očita suprotnost i granica, što je u ovim biblijskim knjigama simbolizirano u ogradbi koja je okruživala šator sastanka, ne dozvoljavajući miješanje ovih dviju stvarnosti. Put prema obećanoj zemlji moguć je ako sveto ostaje svetim, ako se ono ne profanira, te stoga izravni susret s Bogom u obliku prorokovanja ili izgovaranja i slušanja Božjih riječi, vrlo često povezanih s ekstatičnim iskustvima transa ili duhovnoga zanosa,

bilo je pridržano samo šatoru sastanka. Ipak, današnje prvo čitanje govori o tome da Gospodin Bog uzima dio duha koji je bio na Mojsiju, a koji je bio Božji Duh, i daje ga sedamdesetorici starješina koji će ubuduće nositi teret odgovornosti za narod zajedno s Mojsijem. Eldad i Medad, dvojica od spomenute sedamdesetorice, primili su Duha Božjega, iako fizički nisu bili prisutni u šatoru sastanka u trenutku kada je Duh Božji obuzimao starješine. Eldad i Medad doživjeli su duboko religiozno iskustvo duhovnoga zanosa, što ga Sveto pismo naziva »prorokovanje«, izvan propisanih granica svetoga, jer je Duh Božji na njih sišao u području svjetovnoga, tj. u taboru. Mojsije nije ugrožen njihovim nepropisnim, ali ipak valjanim prorokovanjem, te na Jošuin poticaj da ih ušutka, pametno govori: »Oh, kad bi sav narod Gospodnji postao prorok! Kad bi Gospodin na njih izlio svoga duha!«

Slično odgovara Isus u devetom poglavlju Markova Evanđelja Ivanu s obzirom na čovjeka koji je u Isusovo ime izgonio zlođuhe, a nije pripadao apostolskom zboru dvanaestorice, ustanovljenom u Markovom trećem poglavlju (*Mk 3,13-19*). Isus širi perspektivu duhovnog religioznog iskustva ne samo na pripadnike vlastitog Izraelskog naroda, već na bilo kojeg čovjeka koji govori i djeluje u njegovo ime. Tko god djeluje u Isusovo ime, makar ne pripada, sada ne više samo prostornim granicama svetoga, kao što je to bilo u prvom čitanju, već niti propisanim grupnim granicama, ne zavrjeđuje odmah zabranu djelovanja, jer nitko ne može učiniti velike stvari u Isusovo ime, kao što je izgon zlođuha, i ubrzo nakon toga Isusa zaniijekati ili pogrditi. U ovom odlomku Isus nas uči socijalnoj uključenosti, a ne religioznoj isključenosti, jer ostvariti

Jacob de Wit, *Mojzije i sedamdesetorica starješina*, 1739.

velike stvari u ime Isusovo zapravo znači posjedovati Isusovog Duha, te iz punine toga Duha Božjega i njegove ljubavi, činiti dobra djela svakom čovjeku, gladnom i žednom, golom i bosom, osamljenom i bolesnom. Tko god to čini, neće mu propasti plaća, makar ne pripada grupnim granicama apostolske dvanaestorice.

S druge strane, Isus je veoma strog kada je u pitanju sablažnjavanje onih ljudi koji vjeruju. Sablažniti u svetopisamskom smislu nije samo intelektualni pojam, već je mnogo više stvarnost bilo kakvog reda koja se postavlja na životni put malenoga čovjeka, ne bi li se on spotakao na postavljenu prepreku, pao i ostao ležati, postajući plijen lešinarima koji se uvijek okoriste čovjekovim padom. Tko bi tako smisljeno učinio malom čovjeku što vjeruje u Isusa, bolje bi bilo da s mlinskim kamenom o vratu bude bačen u more.

Iako je Isus strog s obzirom na druge, nije ništa blaži u odnosu prema pojedincu samome, jer često se događa da za naše posrtaje na religioznom i vjerskom području nisu odgovorni samo pojedinci i društvene skupine izvana, već jednako tako ili čak i mnogo više moja sklonost zlu iznutra. Sada Isus progovara da je pojedincu bolje odreći se punine svojih sposobnosti,

svoga oka, svoje ruke, svoje noge, ako ga one navode na zlo i postaju prepreka u cjelovitom rastu čovjeka kao osobe, nego li razvijati pojedine sposobnosti nauštrb cjelovitog razvoja vlastite osobnosti. Upravo se ovo događa u modernom vremenu, kada razvijamo samo pojedine izvanjske komponente svojega bića, težeći za prekomjernim materijalnim standardom i žudeći za svime što nam ovo društvo nudi, a zaneamarujući duhovni i intelektualni razvoj vlastite osobnosti, kao i odgovornost za supruga i suprugu, vlastitu djecu i čitavu obitelj. U tim trenucima izvanjsko materijalno blagostanje, položaj u društvu i čast koju posjedujem, postaju prepreka o koju se spotičem i padam, te imajući ostvarene pojedine vrijednosti izvanjskog i materijalnog reda, gubim sebe kao cjelovitu osobu. Doista, nije potrebno doslovno iskupati oči, odrezati ruke i noge, ali bi život češće bio ljepši kad nam oko ne bi vidjelo sve ono za čime bi srce odmah hlepilo ili žudjelo, ili kad nam noga ne bi kretala na one staze, niti ruka posezala za onim stvarima koje će nas kasnije razoriti kao cjelovitu osobu. U svom pogledu na svijet i čovjeka, Isus nije protiv čovjeka, već je za razvoj i napredak čovjeka kao cjelovite osobe.

Mladen Horvat

INFORMACIJE I NARUDŽBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD

Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €

Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994

model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji